ក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់
COMMISSION DES MŒURS & COUTUMES

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

KAMBUJASURIYÂ

កម្ពុជសុរិយា

សៀវភៅទស្សនាវដ្ដីចេញផ្សាយរាល់ខែ ពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ឆ្នាំគំរប់ ១២

ខែ ៦

កុង្សីយ៍សេនាបតីបានអនុញ្ញាតហើយ
សម្តេចសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈយល់ព្រម

ភ្នំពេញ
ការផ្សាយរបស់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ
ព. ស. ២៤៨៣
គ. ស. ១៩៤០

បញ្ជីរឿង

១ — ហោរាសាស្ត្រនឹងពុទ្ធសាសនា របស់ហ្លួងសារានុប្រព័ន្ធ ស្រង់យកអំពីទស្សនាវដ្ដីពុទ្ធសាសនាថៃ ៣

២ — ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃច្បាប់ របស់លោក រ. ឡាំងកាត់ ទីប្រឹក្សាច្បាប់ស្រុកបាងកក (តនឹងចប់) ១៧

៣ — ពុទ្ធប្បវត្តិចិន (តមក) ៣៣

៤ — ប្រវត្តិមីលរេប៉ះ របស់លោកសុកដាក្លូត ប្រែពីភាសាទីបេតាំង (តមក) . . . ៣៧

៥ — ដំណឹងផ្សេងៗ ៤១

៦ — វេយ្យាករណ៍សំស្ក្រឹត ភាគទី ៦ របស់ព្រះសាក្យវង្ស ហ. តាត (តនឹងចប់) . . . ៤៩

៧ — ប្រជុំពាក្យកាព្យ ភាគទី ៤ របស់រក្សាភិរម្យ (អ៊ួង (មហាឧត) ៦៧

រូបក្រៅរឿង

១ — ទ្រង់ជួបប្រទះនឹងលោកសង្ឃ ១ រូប ១

២ — ទ្រង់មហាភិនេស្ក្រមណ៍ . . . . ១៥.

៣ — ទ្រង់កាត់ព្រះកេសា ៣១

៤ — ព្រះពោធិសត្វគង់នៅក្នុងព្រៃ ៣៥

៥ — ទ្រង់បំពេញទុក្ករកិរិយា ៣៩

៦ — កាលមីលរេប៉ះបានជួបនឹងអ្នកប្រាជ្ញធំម្នាក់ឈ្មោះម៉ារប៉ះនៅទីចំការមួយ. . . . ៤៧

TABLE DES MATIÈRES

Pages.

1° Astrologie et Bouddhisme par Loung Sarâ extrait de la Revue BOUDDHASĀSANĀ en Thailandais 3

2° Histoire des droits par R. Lingat Conseiller Juriste à Bangkok, traduit du Thailandais en Cambodgien par KHEMARARANSI (suite et fin) 17

3° La Vie du BOUDDHĀ d'après les documents Chinois (suite).. 33

4° La Vie de Milarépa d'après la traduction du Tibétain en Français de Monsieur JACQUE BACOT (suite) 37

5° INFORMATIONS DIVERSES 41

6° GRAMMAIRE SANSCRITE 6ᵉ partie par Vénérable Préas SAKYAVONG (H-TATH) (suite et fin) 49

7° RECUEIL DE POÈME cambodgiens, 4ᵉ partie par RAK-PHIROM UONG (suite) 67

HORS TEXTES :

1° La rencontre avec un religieux 1

2° Le grand départ 15

3° La coupe des cheveux 31

4° BODHISATTVA dans la forêt 35

5° La grande pénitence 39

6° Milarépa rencontre un grand sage Marpa dans un champ. 47

បកិណ្ណកកថា

ឧបាយរបស់ស្ត្រីចាស់ដែលមានប្ដីកំឡោះ

មានព្រះរាជាមួយអង្គ គង់រាជ្យនៅប្រទេសមួយស្ដេចទិវង្គតទៅ ព្រះរាជបុត្រច្បងបានសោយរាជ្យជាដំណតមក ស្ដេចថ្មីនេះមានរាជបុរសម្នាក់ជាមិត្តរបស់ទ្រង់ នៅក្មេងកំឡោះ ទ្រង់ប្រោសប្រាណណាស់ ទ្រង់តាំងជាទីមហាមាត្យ វេលាស្ដេចទ្រង់ព្រះរាជដំណើរទៅតំបន់ណានីមួយ ៗ មហាមាត្យកំឡោះក៏ឡើងជិះគ្រែសែងតាមស្ដេចជាដរាប ៗ ថ្ងៃមួយ ព្រះរាជានេះស្ដេចប្រទក្សិណព្រះនគរ មហាមាត្យក៏តាមស្ដេចទៅផង ចួនជាថ្ងៃនោះព្រះវររាជជននីទតព្រះនេត្រឃើញមហាមាត្យកំឡោះ ក៏មានព្រះទ័យស្នេហាខ្លាំងរង្វើងរង្វាន់កាន់កាំងព្រះស្មារតី ទើបមានបន្ទូលទៅនឹងព្រះរាជាជារាជបុត្រ ឲ្យបានជ្រាបដំណើរនុះសព្វគ្រប់ ៗ

ព្រះរាជាមានព្រះទ័យទន់តាំងអាណិតព្រះវរជននី ហើយសព្វព្រះទ័យនឹងមហាមាត្យផង ទើបទ្រង់ប្រោសប្រាណបណ្ដោយតាមប្រាថ្នារបស់ព្រះរាជមាតា ដូច្នេះមហាមាត្យក៏ក្លាយទៅជាបិតាធម៌របស់ព្រះរាជានេះ ៗ

ព្រះវររាជជននីនឹងមហាមាត្យក៏បានរួមរសអភិរម្យជាមួយគ្នា តាំងអំពីពេលនុះមក ៗ សម័យមួយ ព្រះវររាជជននីមានព្រះទ័យវិតក្កថា មហាមាត្យនេះនៅក្មេងកំឡោះ គង់តែនឹងបោះបង់ទ្រង់ចោលមិនខាន

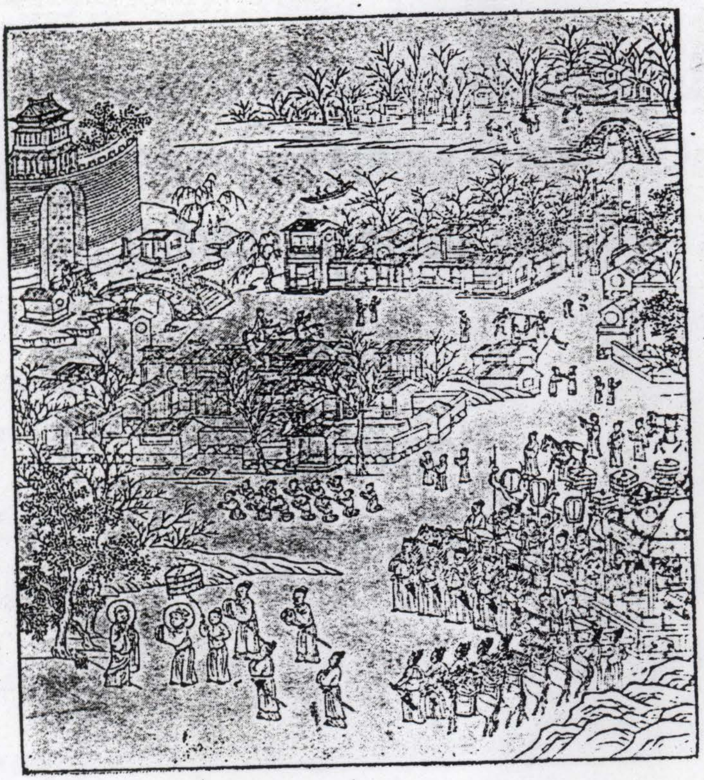

១៥ — អំពីការទ្រង់ជួបប្រទះនឹងលោកសង្ឃ ១ រូប

ហោរាសាស្ត្រនឹងព្រះពុទ្ធសាសនា

បាឋកថារបស់ហ្លួងសារានុប្រពន្ធ

ខេមរវង្ស

ប្រែចេញពីទស្សនាវដ្តី

ពុទ្ធសាសនាថៃ

ហោរាសាស្ត្រនិងពុទ្ធសាសនា

នេះជាឈ្មោះបាឋកថាមួយរបស់កុម្ម៉ង់ដង់ហ្វូងសាពនុប្រពន្ធដែលបានសំដែងតាមវិទ្យុក្នុងក្រុងបាងកក ហើយកាសែតពុទ្ធសាសនាបាននាំបាឋកថានេះមកចុះផ្សាយ មានទាំងថ្លែងយោបល់របស់គណៈបណ្ណាធិការទៀតជ្រែកក្នុងបាឋកថានេះផង យើងយល់ថាជាសេចក្ដីប្លែកដល់ត្រចៀករបស់ពុទ្ធសាសនិកជន គួរនាំមកថ្លែងដើម្បីជាគ្រឿងពិនិត្យតទៅ ។

ផលកម្ម គឺសេចក្ដីសុខនិងទុក្ខដែលមនុស្សយើងបានទទួលសព្វថ្ងៃនេះ ហ្វូងសាពនុប្រពន្ធអ្នកប្រាជ្ញហោរាសាស្ត្រពោលថា សម្រេចមកពីដួងផ្កាយទាំងឡាយ នៃសកលចក្រវាឡដែលមានអំណាចធ្វើឲ្យយើងបានទទួលផលឬមិនឲ្យបានទទួលផលនៃកម្មអាក្រក់–ល្អដែលយើងបានកសាងទុកមក ។ ឯកម្មមានអំណាចជូនផលដល់អ្នកធ្វើឬមិនជូននោះស្រេចតែពពួកផ្កាយទាំងនុ៎ះ ។ ឯការចេះដឹងអំពីកិច្ចទាក់ទងគ្នារវាងផ្កាយនឹងមនុស្សផងទាំងឡាយ ឬដែលហៅថា "ហោរាសាស្ត្រ" នោះ ដើម្បីឲ្យដឹងច្បាស់ការបង្គាប់បញ្ជាអំពីដួងផ្កាយទាំងឡាយមានមកលើពួកមនុស្សពល់រូប ។ ឯផលកម្មទាំងពួងនោះគ្រាន់តែជាគ្រឿងសណ្ដោង ឬជាដើរក្រោយទេ ។

កាលៈបើបានស្ដាប់ បាឋកថាមកដល់ត្រឹមណេះនឹងឃើញថា ពប៉ះទង្គិចនឹងលទ្ធិកម្មរបស់ពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្លាំង ដែលមានសំដែងទុកថា "អត្តា អត្តស្ស នត្ថិ កឹ ករិស្សន្តិ តារកា" ប្រយោជន៍ជានក្ខត្តឫក្សរបស់ប្រយោជន៍ ឯផ្កាយទាំងឡាយលើអាកាសនឹងជួយធ្វើប្រយោជន៍អ្វីឲ្យមិនបានឡើយ ។ ពាក្យនេះជាលទ្ធិកម្មរបស់ពុទ្ធសាសនាដែលមានទំនាស់យ៉ាងខ្លាំងនឹងលទ្ធិតារាសាស្ត្រឬហោរាសាស្ត្រ ដែលប្រកាន់ថាផលនៃសេចក្ដីប្រព្រឹត្តិល្អ-អាក្រក់របស់មនុស្សស្រេចនៅលើមេឃ គឺអំណាចនៃដួងផ្កាយ ហេតុនេះបានជាបណ្ណាធិការកាសែតពុទ្ធសាសនាឆ្លើយដោះថា

គ្រូពេទ្យថា ជម្ងឺកើតពីរោគរបស់ខ្លួន
គ្រូហោរថា បាបគ្រោះរបស់ខ្លួន
គ្រូអារក្សថា ខ្មោចឲ្យទោសឬខ្មោចធ្វើ
អ្នកប្រាជ្ញថា ផលកម្មរបស់ខ្លួន

ដោយហេតុជំនឿរបស់មនុស្សយើងប្រព្រឹត្តទៅតាមចំណេះវិជ្ជាដែលខ្លួនបានរៀនឬបានដំណឹងមក ទើបមានយោបល់ខុសខ្វែងគ្នាជាច្រើន អំពីគោលតែមួយ គឺសេចក្ដីសុខទុក្ខរបស់យើងរាល់រូប ប៉ុន្តែហោរាសាស្ត្រដែលហ្វុងសារានុប្រពន្ធបានសំដែងមកនេះ ជាវិទ្យាសាស្ត្រមួយ (Science) មិនមែនហោរគន់គូរនៅក្បែរចិញ្ចើមថ្នល់នុ៎ះទេ គឺជាពាក្យអធិប្បាយសម

ហេតុសមផលតាមវិជ្ជាការខាង Scientifique ឬ Logique ទើបលោកហ៊ានពោលថា ជីវិតរបស់មនុស្សយើងនៅក្រោមអំណាចនៃដួងផ្កាយទាំងឡាយ ។

លោកអធិប្បាយតាមគោលវិជ្ជាតារាសាស្ត្រ (Astronomie) ថា បណ្តាផ្កាយទាំងឡាយរួមទាំងពិភពលោកយើងនេះទឹងព្រះចន្ទផង ដែលត្រាច់គោចរទៅជុំវិញដួងអាទិត្យ អណ្តែតនៅក្នុងវេហាស៍ដោយមិនបាច់មានអ្វីជាគ្រឿងទ្រ នៅកណ្តាលវេហាស៍ដ៏ស្រឡះល្វឹងនោះរមែងមានអាការស្រូបប្រទាញប្រទង់គ្នាតាមកំឡាំងច្រើនតិចតែរៀងខ្លួន ទើបបណ្តាលឲ្យមានអាការប្រែប្រួលឡើងក្នុងលោកយើងនេះ ដូចជាការស្រូបបូមនៃដួងចន្ទ ជាហេតុធ្វើឲ្យសមុទ្រក្នុងលោកយើងនេះ មានទឹកជោរទឹកនាច់ជាដើម វិធីស្រូបគ្នាទៅវិញទៅមកនេះ មានអាការប្រែប្រួលជានិច្ច ដោយហេតុដួងផ្កាយមានដំណើរគោចរផ្លាស់កន្លែងផ្លាស់ផ្លូវដើរជានិច្ច ៗ មានផ្កាយខ្លះគោចរមកជិតលោកយើងនេះហើយ មានកំឡាំងស្រូបជាហេតុធ្វើឲ្យលោកយើងវិបត្តិអន្តរាយដោយជម្ងឺរោគាឬទុ-កភ័យក៏មាន កាលផ្កាយនេះគោចរផុតទៅ សេចក្តីវិបត្តិក៏បាត់អស់ទៅដែរ ៗ នេះសំដែងឲ្យឃើញថា ការស្រូបនៃដួងផ្កាយ រមែងធ្វើឲ្យកើតផលចំពួកខ្លះឡើងហើយការស្រូបបូមនេះ រមែងប្រែប្រួលទៅតាម

ការគោចររបស់ផ្កាយគ្រប់ៗ វិនាទី (សឹកុន៍) ហេតុនេះ ការដែលលោកយើងបានទទួលការស្រូបប្រានប្រពាញអំពីដួងផ្កាយគ្រប់ៗ វិនាទីនោះមិនដូចគ្នាទេ ។ កាលសត្វមកចាប់បដិសន្ធិក្នុងគភ៌មាតាក្នុងវិនាទីណា មានកិរិយាស្រូបបូមក្នុងចក្រវាឡដូចម្ដេច ទើបសត្វនេះមានរូបកំណើតប្លែកពីសត្វទាំងឡាយដែលមកចាប់កំណើតក្នុងវិនាទីដទៃ ហេតុនេះ ទើបមានការកើតរូបបដិសន្ធិឡើងក្នុងលោកនេះហើយចំរើនឡើង មានបែបភាពនិងសេចក្ដីប្រព្រឹត្តិមិនដូចគ្នា ដោយហេតុទទួលយកអំណាចពិសេសអ្វីមួយ ឬត្រូវស្រូបត្រូវប្រានចេញដោយអំណាចពិសេសណាមួយ នៃសកលចក្រវាឡដោយឡែកៗពីគ្នា ទើបសត្វត្រូវបង្ខំឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចពិសេសដូចពោលមកហើយ យ៉ាងដាច់ស្រេចស្រាប់ក្រឡា ។ ចំណែកឯកម្មឬអំពើអ្វីមួយរបស់សត្វ គ្រាន់តែជាបរិវារចូលមកជ្រែកជ្រែក មិនអាចលុបលាងកំរៃ ឬគំនូសចំនៃ "គាពលិចិត" នោះបានឡើយ ព្រោះជាអំណាចនៃធម្មជាតិដែលមានសម្ពន្ធទាក់ទងនឹងមនុស្សនេះហើយដែលយើងបានសន្មតហៅថា "ហោរាសាស្ត្រ" (Astrologic) នេះជាសេចក្ដីនៃបាឋកថារបស់ហ្លួងសាពនុប្រពន្ធនោះ ។

បើពោលតាមទំនងនេះនឹងយល់ថា បណ្ដាសត្វទាំងឡាយ មិនបានប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចកម្មដែលខ្លួនបានកសាងមកនោះទេ គឺប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាច "គាពលិចិត" (គំនូសនៃដួងផ្កាយ) ឬអំណាច

ដែលបណ្ដាលមកពីដួងផ្កាយ តាមឡាក់ហោរសាស្ត្រ នោះគួរយើងនាំគ្នាពិចារណាមើលឲ្យម៉ត់ចត់ កុំឲ្យគាន់គំនិតច្រឡំបល់ នាំឲ្យខូចចិត្តអសារ ៗ តែមុននឹងពិចារណា គួរទទួលស្ដាប់សំដី ដែលមាននិយាយប៉ះពាល់ដល់ពុទ្ធសាសនា ដើម្បីឲ្យស្គាល់មតិរបស់លោកអ្នកសំដែង ទុកជាគ្រឿងពិចារណាតរៀងទៅ:

បាឋកថាលើកទី ១

(ស្រង់យកសេចក្ដីខ្លះ)

លោក-អ្នកធ្លាប់បានសង្កេតខ្លះឬទេ ថា នាយ ក. នឹងនាយ ខ. (ឈ្មោះសន្មត) រៀនអក្សរក្នុងសាលាជាមួយគ្នា ពេលជាមួយគ្នា ថ្នាក់ជាមួយគ្នា ប្រឡងបានសញ្ញាបត្រដូចគ្នា មានចំណេះនឹងការប៉ិនប្រសប់ដូចគ្នា លុះ ១០ ឆ្នាំតមក ឈ្មោះ ក. បានធ្វើជាចាងហ្វាង មានប្រាក់ខែ ៤០០ ឯឈ្មោះ ខ. នៅតែធ្វើស្មៀន មានប្រាក់ខែត្រឹម ៨០ ប៉ុណ្ណោះ បើដូច្នេះតើលោកអ្នកបានជ្រាបឬទេ ព្រោះហេតុអ្វីបានជាខុសគ្នា?

លោក-អ្នកធ្លាប់បានសង្កេតខ្លះឬទេថា ឈ្មោះ គ. នឹងឈ្មោះ ឃ. ដើរកាន់ដៃគ្នាទៅកណ្ដាលវាលស្រែ វេលាមានភ្លៀងធ្លាក់ ស្រាប់តែរន្ទះបាញ់ផាំងចុះមកត្រូវឈ្មោះ ឃ. ស្លាប់មួយរំពេចទៅ ឯឈ្មោះ គ. មិនមានអ្វីឡើយ តើលោក-អ្នកជ្រាបឬទេថា ចុះហេតុអ្វីបានជាឈ្មោះ គ. មិនស្លាប់?

មានពុទ្ធភាសិតសំដែងទុកថា "បុគ្គលធ្វើល្អតែងបានល្អ ធ្វើអាក្រក់តែងបានអាក្រក់" ដូច្នេះតើលោក-អ្នកធ្លាប់បានសង្កេតខ្លះឬទេ ថាឈ្មោះ ង. ទៅលួចគេហើយគេចលាក់ខ្លួនពួនបាត់ ទៅនាទីចាប់មិនបាន ក៏ទៅជារួចខ្លួនទទេទៅ ។ ឯឈ្មោះ ច. មិនបានលួចគេសោះ ត្រូវប៉ូលិសចាប់ខ្លួនដោយមានសង្ស័យថាជាចោរ ហើយត្រូវឃុំខ្លួនទុកជាច្រើនថ្ងៃ តើអ្នកជ្រាបខ្លះឬទេថា ព្រោះហេតុអ្វីបានជាមនុស្សធ្វើល្អត្រឡប់បានផលអាក្រក់ មនុស្សធ្វើអាក្រក់បែរជារួចខ្លួនវិញ ?

តាមដោយពិត អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាសាស្ត្រ ឬម៉ាតេរីយ៉ាលិស្ត៍ (Matérialiste) តែងព្យាយាមស្រាវជ្រាវរកហេតុផលដែលល្មមមើលឃើញច្បាស់នឹងភ្នែក ដូចជារឿងឈ្មោះ ក. និង ខ. ខាងលើនេះ អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាសាស្ត្រតែងពន្យល់ថា ព្រោះឈ្មោះ ក. ប្រព្រឹត្តល្អត្រូវទំនងនឹងកាលសម័យ គ្រាតែទៅហ្វាយនាយពិនិត្យឃើញច្បាស់ថាជាមនុស្សគួរលើកដំកើងឲ្យធ្វើជាធំបាន ។ ឯឈ្មោះ ខ. មានសេចក្តីប្រព្រឹត្តល្អដែរ តែមិនត្រូវទំនងដូច ក. ។ បើនឹងសួរសឹកតទៅទៀតថា ក. នឹង ខ. កើតមកជាមនុស្សដូចគ្នា មានចំណេះប៉ុនប៉ោដូចគ្នា ចុះហេតុអ្វីទើប ខ. ធ្វើមិនត្រូវទំនងដូច ក. ។ បើដូច្នេះតើលោកអ្នកនឹងអធិប្បាយដូចម្តេចទៀត ?

គ. និង ឃ. ដើរកាន់ដៃគ្នានោះ ទុកដូចជាមានខ្សែក្លឹងជាប់គ្នា ចុះហេតុអ្វី ខ្នះបាញ់ត្រូវចំពោះឈ្មោះ ឃ. ឯ គ. រួចខ្លួនទទេ ។

អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាសាស្ត្រគង់ពន្យល់ហេតុផលថា ព្រោះត្រង់កន្លែងដែលឈ្មោះ ឃ. ត្រូវរន្ទះបាញ់ស្លាប់នោះមានលោហធាតុដែលទទួលខ្សែភ្លើងអគ្គិសនីក្នុងអាកាសកំពុងស្ទុះចុះមកក្រោម ហើយស្រូបទៅត្រង់កន្លែង ឃ. នោះមួយរំពេច បើសួរទៀតថា ចុះកម្មអ្វីធ្វើឲ្យ ឃ. ត្រូវរន្ទះបាញ់ស្លាប់នៅទីនោះ គង់តបថាដោយចួនជាដើរទៅដល់ .... ចុះហេតុអ្វីបានជាចួនជាត្រូវរន្ទះបាញ់តែឈ្មោះ ឃ. ម្នាក់ឯង ឯឈ្មោះ គ. មិនត្រូវរន្ទះបាញ់ផង? ដូច្នេះតើយើងនឹងឆ្លើយដូចម្ដេច?

ឧទាហរណ៍នេះ តាមផ្លូវវិទ្យាសាស្ត្របើដេញដោលឲ្យជ្រៅទៅនឹងមិនមានផ្លូវតបកាន់តែច្រើនឡើង គួរនឹកឲ្យខ្លាចដែរ បើមានការសួរដេញដោលមែន ៗ ហើយអ្នកសួរអាចរំពៃរកមើលទ្វារចេញជាមុនសិនទើបរួចខ្លួន ៗ

តែប្រស្នាអស់នេះ បើបែរមករកខាងផ្លូវបរមត្ថវិជ្ជា (Philosophie) តាមផ្លូវសាសនាជាដើម រមែងមានពាក្យឆ្លើយទូលាយជាងខាងផ្លូវវិទ្យា-សាស្ត្រ ឯហេតុភេទអស់នេះ បើពោលតាមគ្រិស្តសាសនា នឹងមានពាក្យតបថា ដោយអំណាចដៃនៃព្រះជាម្ចាស់សួគ៌ ឯសាសនាព្រាហ្មណ៍នឹងតបថាដោយអំណាចព្រហ្មលិខិត គឺព្រហ្មបានចារិកដំណើរជីវិតនៃមនុស្សមកហើយគ្រប់រូប គោលទាំងពីរនេះមានសេចក្ដីតបដូចគ្នា អាងអំ-ណាចព្រះដូចគ្នា ឯព្រះទាំងពីរអង្គក្នុងសាសនាទាំងពីរនេះ មានសេចក្ដី

សំដៅដល់តែស័ក្តិសិទ្ធិអ្វីមួយ ដែលបណ្តាលឲ្យមានសត្វ, មនុស្សនិងវត្ថុ
ធាតុក្នុងលោកនេះ តែតាមផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនារបស់យើងមានហេតុផល
ល្អជាងនេះទៅទៀត ហេតុកេទអស់នេះតាមគតិពុទ្ធសាសនារបស់យើង
ពោលថា កើតអំពីកម្ម គឺអំពើដែលមនុស្សបានធ្វើមកហ្នឹងឯង ។

កម្មនេះ ជាពាក្យកណ្តាល តាមផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនាចែក
ចេញជា ២ យ៉ាងគឺ កុសលកម្ម និងអកុសលកម្ម ឬកម្មល្អនិងកម្ម
អាក្រក់ លក្ខណៈនៃកម្មបានដល់កម្មជារបស់ខ្លួន, កម្មជាផៅពង្ស, កម្មជា
ទីកើត, កម្មជាទីអាស្រ័យ យើងបានធ្វើកម្មយ៉ាងណា គង់តែទទួល
ផលនៃកម្មយ៉ាងនោះ ។

តែផលនៃកម្មនេះ ក៏មានកំណត់កំរិតពេលវេលាតាមកំឡាំងរបស់
កម្ម មិនមែនធ្វើអាក្រក់ភ្លាម បានទទួលផលអាក្រក់ភ្លាមគ្រប់កម្មទៅកាល
ណា ដូចជាឧទាហរណ៍រឿងឈ្មោះ ង. និង ប. ដែលបានពោល
មកហើយខាងដើមនេះ គឺឈ្មោះ ង. ទៅលួចទ្រព្យគេតែមិនត្រូវចាប់
ឈ្មោះ ប. មិនបានលួចទេតែត្រូវចាប់ ។ តាមគតិពុទ្ធសាសនាប្រកាន់ថា
ព្រោះកុសលកម្មរបស់ ង. ដែលបានធ្វើទុកមកមានច្រើន ហើយតាមជូន
ផលមិនទាន់អស់ ទើបទុកដូចជាគ្រឿងបង្ការអកុសលកម្មក្នុងខណៈនោ
បានជាបណ្តោះអាសន្ន ។ ចំណែកឯ ប. មានអកុសលកម្មចាស់ច្រើ

ព្រោះទ្រង់ចាស់ជរាហើយ នៅឱកាសដែលមហាមាត្យដេកដាក់ក្បាលលើព្រះភ្លៅព្រះរាជនទី ៗ ក៏លបល្បួចដកព្រះកេសាស (សក់ស្កូវ) របស់ទ្រង់ ១ សរសៃ ហើយដកសក់របស់មហាមាត្យចេញ ១ សរសៃផង ហើយចោលទៅ ទើបព្រះនាងយកសរសៃព្រះកេសារបស់ព្រះនាងលើកបង្ហាញហើយត្រាស់ថា "យីអើ អ្នកឯងនេះចាស់ណាស់ហើយ មើលចុះសក់ស្កូវហើយតើ" ។

ក្នុងខណៈនោះ គួរតែមហាមាត្យគិតថា អញនេះចាស់ជរាហើយ គួរតែនៅជាគូគ្រងនឹងព្រះរាជនទីតទៀតទៅ តែមហាមាត្យបែរជាគិតថា "អញចាស់ណាស់ហើយតើ! អញនេះល្ងង់ខ្លៅណាស់តើ! នៅល្អក់ជ្រ-មុជនឹងកាមរបស់លោកិយ ដោយមិនបានធ្វើប្រយោជន៍អ្វីដល់ខ្លួនសោះឡើយ" ។

លុះគិតដូច្នេះហើយ មហាមាត្យក៏រត់ទៅបួសទៅ មហាមាត្យនេះហើយដែលជាព្រះពោធិសត្វ ។

ជើងឈើពូកែជាងជើងកំណើត

យើងនៅក្នុងលោកវេលានេះ គឺនៅក្នុងកណ្ដាលឧបាយកលផ្សេង ៗ ទុកជាយើងមានគំនិតគិតគូរប៉ិនប្រសប់យ៉ាងណា ៗ ក៏ដោយ យើងនៅតែមិនអាចចៀសវាងឬគេចឱ្យផុតពីសេចក្ដីពិតបានឡើយ ។

ជាន់ ៗ. ទាំងមិនទាន់បានសងផលកម្មឲ្យអស់ទៅផង ៗ តាមគតិពុទ្ធ-សាសនាមានវិធីចែកកម្មដូច្នេះ :

១ – ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្ម បានដល់កុសលនិងអកុសលមានផលឃើញជាក់ច្បាស់ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះ ពោលគឺធ្វើក្នុងជាតិនេះតាមជូនផលក្នុងជាតិនេះដែរ ។

២ – ឧបបជ្ជវេទនីយកម្ម បានដល់កុសលអកុសលដែលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងជាតិនេះ តែតាមជូនផលដល់ទៅជាតិមុខ គឺតាមទាន់ក្នុងជាតិណាក៏ឲ្យផលក្នុងជាតិនោះ ។

៣ – អបរាបរវេទនីយកម្ម បានដល់កុសលអកុសលដែលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងជាតិនេះ តាមឲ្យផលច្រើនៗជាតិទៅមុខទៀត តាមទាន់វេលាណាក៏ឲ្យផលក្នុងវេលានោះ ។

៤ – អហោសិកម្ម បានដល់កុសលអកុសលដែលតាមជូនផលមិនទាន់ ហើយរលាយសាបសូន្យទៅ មិនមានផល រម្ងាប់ទៅឯង ។

មានប្រស្នាសួរឡើងទៀតថា ចុះអ្វីជាគ្រឿងចក្រដែលបង្វិលឲ្យកុសលអកុសលកម្មអស់នោះមកប៉ះទង្គិចអ្នកធ្វើ មានផលតាមអំណាចកម្មដែលធ្វើធ្ងន់ស្រាលដូច្នោះ។ ពាក្យតបប្រស្នានេះគេនឹងប្រគល់ឲ្យលោកសាស្ត្រ ព្រោះលោកសាស្ត្រប្រាប់ពន្យល់វិធីវិលវល់នៃគ្រឿងចក្រនេះ

គ្រឿងចក្រនេះហើយដែលសាសនាគ្រិស្តាំងប្រកាន់ថា ព្រះយៈហូវ៉ា មហាហ្មាត់ថា ព្រះអ៉ៈឡា ព្រាហ្មណ៍ថា ព្រះព្រហ្ម តែតាមគតិព្រះពុទ្ធ-សាសនាមិនបានសន្មតជាបុគ្គលាធិដ្ឋានដូច្នេះទេ តែពោលសំដៅដោយអត្ថថា "ធម្មជាតិ" ហេតុនេះ ទើបឃើញថា គ្រប់ៗ សាសនា សឹងមានសេចក្តីពិតរួមគ្នាទាំងអស់ ដែលវិទ្យាសាស្ត្រមិនអាចជជែកបានឡើយ ហើយតាមដោយពិតនោះ គឺ "មនុស្សគ្រប់គ្នាក្នុងលោកនេះ នៅក្រោមអំណាចទឹងបង្គាប់នៃធម្មជាតិ ដោយអាស្រ័យកម្មជាកំឡាំងជូន" វិជ្ជាហោក-សាស្ត្រជាវិជ្ជាប្រាប់ពន្យល់អំពីកំឡាំងអំណាចនៃធម្មជាតិ ឬកំឡាំងដៃព្រះនេះឯង ។

(មានត)

១៦— អំពីមហាភិនេស្រ្កមណ៍

ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃច្បាប់
របស់លោកលង្កាត់ទីប្រឹក្សាច្បាប់ស្រុកសៀម

(តនឹងចប់)

៨ — ប្រទេសអេស៊ីប្ត មានឯកសារក្នុងច្បាប់បញ្ញត្តិចំរើនគ្រាន់បើជាងមុនសម័យក្រុងរោមមកយូរដែរ តែជាបណ្ដាអ្នកបញ្ញត្តច្បាប់ទៅឈប់នៅត្រឹមការរួបរួមប្រមូលទុកនូវបញ្ញត្តិផ្សេងៗ តាំងមិនបានតាក់តែងលំដាប់ច្បាប់អេស៊ីប្តឲ្យរៀបរយទាំងអស់ ឬតែបំពួកខ្លះឲ្យមានសេចក្ដីទាក់ទងជារបៀបមួយឡើយ ។ ច្បាប់ដែលប្រកាសចេញមកមានសេចក្ដីមិនទូលាយឡើយ មិនឲ្យឱកាសពង្រីកចេញទៅតាមឡាក់នៃហេតុផលឬអាស្រ័យប្រើជាសម្ពានសម្រាប់កែប្រែឲ្យជាបទបញ្ញត្តិឡើងថ្មីក៏ពុំបាន ។ ពួកអ្នកបុរាណគតិក្នុងប្រទេសអេស៊ីប្តមិនទាន់បានជួបប្រទះតម្រាច្បាប់សូម្បីមួយច្បាប់ ឬសៀវភៅណាមួយដែលអ្នកតែងបានព្យាយាមតាក់ច្បាប់បញ្ញត្តិអស់នេះធ្វើជាពួកជាក្រុម ឬញែកប្រភេទចេញពីគ្នាឡើយ ។ ហេតុនេះ ច្បាប់ប្រទេសអេស៊ីប្ត ទើបមិនមានវិសេសយ៉ាងណានីមួយលើច្បាប់នៃដំនុំជនដែលនៅជិតខាង ។

ប្រទេសក្រិក ក៏មានទំនងដូចគ្នា មានអ្នកប្រាជ្ញបញ្ញត្តច្បាប់សំខាន់ៗ មកមុនក្រុងរោម តែក្នុងប្រទេសក្រិកនេះប្រកាន់ថា ច្បាប់ជាចំណែកមួយនៃវិជ្ជាសុន្ទរកថាឬធម្មចរិយា មិនបានញែកចេញជាវិជ្ជាមួយដោយឡែកទេ តែពួកក្រិកយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការតាក់របៀបខាងរដ្ឋប្រសាសនោបាយច្រើនជាង ។ អ្នកបញ្ញត្តច្បាប់របស់ក្រិកបើនឹងយកចិត្ត

ទុកដាក់ទឹងរបៀបផ្សេងៗ របស់ដំនុំជន តែចំពោះរឿងដែលទាក់ទិនទឹងរដ្ឋ គ្រាន់តែជាការសម្រួលប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនេះ ប្រទេសក្រិកជាប្រទេសដែលមានអារ្យធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ក៏ដោយ តែច្បាប់បញ្ញត្តិសម្រាប់ឯកជនគង់តែនៅថ្នាក់ទាបមិនទាន់សម័យ ៗ មួយវិញទៀត ចំណែកដែលល្អគួរប្រកាន់តាមនឹងអាចឲ្យផលប្រយោជន៍បានល្អ ដែលអ្នកប្រាជ្ញជាតិក្រិកបានស្រាវជ្រាវចាត់របៀបទុកនោះ អ្នកប្រាជ្ញនីតិសាស្ត្រនៃក្រុងរោមបានរួបរួមប្រមូលទុកជាច្បាប់រោមទាំងអស់ ។

៩— នៅមានច្បាប់របស់ប្រទេសដែលបង្កបង្កើតអារ្យធម៌សំខាន់ទៀត ២ ប្រទេស ដែលយើងនឹងរំលងហួសទៅមិននិយាយដល់សោះខ្លះនោះមិនទំនងទេ ។ ច្បាប់របស់ប្រទេសទាំងពីរនេះជារឿងដែលយើងត្រូវសិក្សាស្រាវជ្រាវរកដូចជាច្បាប់រោមដែរ ឯច្បាប់របស់ប្រទេសទាំងពីរនេះ គឺចិននឹងហិណ្ឌូ ។

ប្រទេសចិន មានសេចក្តីចំរើនរុងរឿងមកពប់រយ ៗ ឆ្នាំមុនសាងក្រុងរោមទៅទៀត តែថាឡាក់ហានដ៏ពិតប្រាកដដែលយើងល្មមអាស្រ័យប្រើសម្រាប់សិក្សាច្បាប់ចិននេះ ហាក់ដូចជាគេរកបានដោយកម្រ មិនសមទំនងចំណាស់របស់ប្រទេសនេះឡើយ ប្រជុំច្បាប់ចិនដែលយើងបានឃើញជាច្បាប់ចាស់មុនគេនោះ កើតឡើងក្នុងរាជ ព. ស. ១៤០ ប្រជុំ

ច្បាប់នេះនិយាយពីច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ តែម្យ៉ាងបែងចេញជា ៦ ភាគ ។ លុះពីររយឆ្នាំតមកទើបមានបន្ថែមបទបញ្ញត្តិឡើងក្នុងប្រជុំច្បាប់នេះទៀត ៣ ភាគ ។ ក្នុង ៣ ភាគនេះមានភាគ ១ និយាយពីរបៀបដំនុំជនតាមច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី ពោលគឺច្បាប់និយាយពីបញ្ជីក្បាលភូមិដែលមានបទបញ្ញត្តិពីកិច្ចអាពាហ៍ពិពាហ៍រួមផង ។ ប្រជុំច្បាប់នេះហៅថា "ប្រជុំច្បាប់ ៩ ក្បាល" ច្បាប់នេះប្រើជាគោលដើមសម្រាប់ព្រាងឬរៀបចំច្បាប់សំខាន់ៗរបស់ចិនក្នុងកាលតមក ប្រជុំច្បាប់ដែលសំខាន់បំផុតដែលកើតឡើងក្នុងកាលតមក គឺច្បាប់ដែលកើតឡើងក្នុង ព. ស. ១១៩៧ ក្នុងសម័យរាជវង្សថាំង រាជវង្សនេះ គេទុកជាគោលដើម ក្រៅក្នុងរាជវង្សត ៗ មករបស់ចិនយកមកកែប្រែប្រកាន់តាមគ្នាជាលំដាប់មក អាស្រ័យជាតិចិនចេះស្ងួនគ្រងថែរក្សាអារ្យធម៌របស់ខ្លួនទុកមិនបាត់សាបសូន្យទៅ បណ្ដាប្រជុំច្បាប់ដែលកើតឡើងក្នុងសម័យរាជវង្សផ្សេងៗ ទើបមានបទបញ្ញត្តិជាប់ទាក់ទងតគ្នាមក ព្រមទាំងច្បាប់ចាស់វិញចូលគ្នាយ៉ាងមាំមួនស្ទើរតែសព្វគ្រប់រហូតមកដល់សម័យឥឡូវនេះ ការកែខៃដែលបានធ្វើក្នុងរដ្ឋកាលតមកមានតែបន្តិចបន្តួច ។ ច្បាប់ចិនដែលកើតឡើងក្នុងសម័យផ្សេងៗ គ្នាអស់មានរស្មីផ្សាយចេញទៅយ៉ាងធំទូលាយមានឥទ្ធិពលនៅលើច្បាប់របស់យួន, កូរ៉េ, ជប៉ុនជាដើម ។ ជនជាតិម៉ុងដែលបានមកមានអំណាចឡើងក្នុង

ប្រទេសចិនកាល ព.ស. ២១៨៦ រហូតមកដល់ ព.ស. ២៤៥៥ នោះទើបតែប្រកាសប្រើប្រជុំច្បាប់ថ្មីក្នុង ព. ស. ២១៨៩ ប្រជុំច្បាប់នេះបានជម្រះនឹងពាត់បោះពុម្ពឡើងនៅវេលាក្រោយបង្អស់ក្នុង ព.ស.២៤៣៣ ជាកិច្ចការយ៉ាងធំសំបើមតាមផ្លូវច្បាប់គ្របដណ្តប់ដល់កិច្ចការរបស់រដ្ឋបាលនឹងរបស់ឯកជនគ្រប់ចំណែក ប៉ុន្តែប្រជុំច្បាប់នេះ ក៏មានទំនងដូចក្នុងប្រជុំច្បាប់មុនៗនេះដែរ ។ អ្នកបញ្ញត្តច្បាប់ចិនបានធ្វើតាមគំនិតយោបល់ ឲ្យសមនឹងសភាពយេ.បុល់របស់ចិនដោយឡែក គឺជនជាតិចិននោះ ប្រកាន់ថាច្បាប់នឹងញែកបំបែកឲ្យដាច់ពីការធ្វើទោសតាមផ្លូវអាជ្ញាកម្ម ច្បាប់នឹងអាជ្ញាកម្មគោងនៅជាមួយគ្នាជាដរាប ។ មួយវិញទៀត ច្បាប់នេះបានដល់វិធីកំណត់ទោសសម្រាប់បុគ្គលដែលមិនមែនជាសមាជិកជាតិចិន ជាអ្នកនៅដែនក្រៅ គោងប្រព្រឹត្តរៀបរយម៉ឺងម៉ាត់ ។ ចំណែកខាងប្រជាជនជាតិចិនជាមនុស្សល្អស្រាប់ មិនបាច់មានច្បាប់សម្រាប់ពួកគេទេ ព្រោះបរិតប្រវេណីផ្សេងៗដែលមានមកពីបុរាណនោះគេប្រកាន់ជាច្បាប់ធម្មជាតិតែម្តង តែធម្មជាតិនោះសុទ្ធតែជាប្រជ្ញាវិទ្យាៗនេះឯង ប្រដៅឲ្យជនជាតិចិនស្គាល់ខបង្គាប់របស់ធម្មជាតិ ប្រជ្ញាវិទ្យាទើបទុកជាច្បាប់មួយបាន ឬធ្វើឲ្យច្បាប់ឥតប្រយោជន៍ទៅវិញ ដោយទំនងគំនិតនេះប្រជុំច្បាប់ចិនទើបមានលក្ខណៈសំខាន់ជាប្រជុំច្បាប់អាជ្ញា ។ ដោយពិត

នោះ ច្បាប់របស់ជំនុំជននានាក្នុងសម័យបុរាណរមែងមានលក្ខណៈជាច្បាប់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់ តែក្នុងច្បាប់ចិន មានលក្ខណៈជាច្បាប់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌដែលមើលឃើញប្រាកដច្បាស់ជាងក្នុងច្បាប់របស់ជំនុំជនឯទៀត ៗ ទាំងអស់ ។ នៅក្នុងប្រជុំច្បាប់ចិនចុងក្រោយដែលពោលមកនេះ មាននិយាយអំពីលក្ខណៈបំណុល នឹងមាននិយាយអំពីរបៀបនៃការប្រាក់ដោយគិតយកការប្រាក់ហួសប្រមាណ ការចំណាយនឹងប្រើប្រាស់របស់ទ្រព្យដែលគេយកមកផ្ញើទុក ការជួបប្រទះនឹងរបស់ដែលជ្រុះ របស់បាត់ប៉ុណ្ណោះ នៅខាងចុងនៃប្រជុំច្បាប់នេះមានលក្ខណៈជាច្បាប់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌដោយពិត ៗ ក្នុងសម័យបុរាណ ចិនមិនប្រាកដថា មានតម្រាប់តម្រាដែលនិយាយពីវិជ្ជាច្បាប់ ១ ក្បាលឡើយ ចិនមិនដែលញែកច្បាប់ចេញដោយឡែកទេ លុះមកដល់សម័យនេះ ទើបចិនដឹងខ្លួនថា តោងតែចាត់ការធ្វើឲ្យរបៀបផ្សេងៗ នៃជំនុំជនរបស់ខ្លួនមានលក្ខណៈល្អះល្អ ទាន់សម័យតាមជំនាន់អារ្យធម៌ទំនើបថ្មី ការរៀបចំទំនងនេះតោងតែចិនដាក់ទៅពឹងរបៀបចាត់ជំនុំជនដោយឡែក ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់យល់មិនធ្លាប់ចូលចិត្តមកពីមុនៗ នេះឡើយ ។ ឯជប៉ុនក៏មានទំនងដូចជាចិនដែរ គឺត្រូវតែបោះបង់ច្បាប់របស់ខ្លួនចេញខ្លះ បែរទៅរកបែបផែនរបៀបច្បាប់ទំនើបថ្មីអំពីទីដទៃវិញ ។

១០ — ច្បាប់ហិណ្ឌូ ច្បាប់ហិណ្ឌូប្លែកផ្សេងពីច្បាប់ចិនច្រើន គួរសិក្សាដោយឡែកក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រច្បាប់ ដោយហេតុច្បាប់ហិណ្ឌូនេះ មានដំឡៃក្នុងតួច្បាប់ ទាំងមានឥទ្ធិពលផ្សាយចេញទៅក្នុងច្បាប់របស់ជំនុំ ជនឯទៀតៗ ច្បាប់ហិណ្ឌូសម្រាប់ប្រើក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា រហូតមកដល់ សព្វថ្ងៃនេះ ទាំងបានផ្សាយចេញទៅតាំងអំពីបុរាណកាល ទាំងក្នុងឥណ្ឌា នឹងឥណ្ឌូនេស៊ី (Indonésia) សិលាចារឹកក្នុងប្រទេសចម្ប៉ា កាលសត-វត្សរ៍ទី ១៧ នៃពុទ្ធសករាជ ក៏មានសេចក្តីប៉ះរងថា គម្ពីរមនុធម្មសាស្ត្រ ដែលបានប្រើនៅក្នុងប្រទេសចម្ប៉ាសម័យនោះ ។ បណ្តាប្រជុំច្បាប់ជា ដែលចាស់បំផុតដែលយើងបានឃើញនោះ សឹងបញ្ញត្តឡើងអាស្រ័យបែប ផែននៃច្បាប់ហិណ្ឌូមានទំនងដូចជាពួកប្រជុំច្បាប់ចាស់របស់ មនុ នឹង កូមា ។ ក្បួនខ្នាតផ្សេងៗ របស់ហិណ្ឌូមានច្រើនហើយ មានអាយុកប់ ជយក្រោយឡើងទៅដល់សម័យកាលដ៏ឡូងអង្វែង ។ តម្រាច្បាប់ដែល ចាស់បំផុត ដែលធ្លាក់មកដល់ដៃយើង គឺធម្មសូត្ររបស់គោតម: (Gautama) ធម្មសូត្រច្បាប់នេះ ពោលតាមហេតុផលដែលគេបានរកឃើញក្នុងគ្រា ក្រោយបំផុត គេស្មានថា ប្រហែលជាបានតែងឡើងក្នុងរវាងមួយសត-វត្សរ៍មុនពុទ្ធសករាជនឹងសតវត្សរ៍ដំបូងនៃពុទ្ធសករាជ ។ ធម្មសូត្ររបស់ អាបស្តម្ភ: (Apastamba) នឹងរបស់ពោធាយន: (Baudhâyana) សឹងជា

ក្នុងប្រទេសបារាំងសែស ក្នុងវេលាឥឡូវៗនេះឯង ថាមានបុរសម្នាក់កំបុតជើងយកឈើមកធ្វើបូមដំនួសជើងកំណើត បុរសជើងឈើនេះកើតសតិវិបល្លាសឡើងយ៉ាងណា មិនប្រាកដច្បាស់ ស្រាប់តែស្ទុះក្រទីក្រទាឡើងសម្លាប់មនុស្សទាំងឡាយមិនថាអ្នកណាទេ ទម្រាំចាប់ខ្លួនបុរសជើងឈើនោះបាន អ្នកបាទសម្លាប់មនុស្សអស់ ៤៥ នាក់ ។

លុះប៉ូលិសចាប់ខ្លួនបុរសនោះបាន ក៏មានសេចក្ដីសង្ស័យពល់គ្នាថា ធ្វើដូចម្ដេចទើបវាសម្លាប់គេបានដល់ទៅ ៤៥ នាក់? ក្នុងទីបំផុត ចាប់បានកាំភ្លើងដៃតូចលាក់ទុកក្នុងជើងឈើ ពោះជាប្រហោងមានខ្សែលួសចងយោងពីកៃកាំភ្លើង ហើយដៃកាន់ចុងខ្សែ (សម្រាប់ទាញ) ។

ថ្នាំដែលធ្វើឲ្យសក់ស្គូវ ក្លាយទៅជាសក់ខ្មៅ ហើយអាចធ្វើសក់ខ្មៅ ឲ្យប្រែជាស្គូវវិញក៏បាន

សភាវិទ្យាសាស្ត្រផ្នែកស្រាវជ្រាវរកអាហារជំពូកផ្សេងៗ របស់ប្រទេសអាមេរិក បានធ្វើសេចក្ដីរាយការមួយអំពីហេតុដែលរកឃើញរបស់ថ្មីម្យ៉ាង ក្នុងកាលឥឡូវៗនេះឯង គឺចៅនាទីបានចាប់កណ្ដុរមួយមកចិញ្ចឹមដោយចំណីអាហារដែលបណ្ដេញធាតុវីតាមីន B. ចេញអស់ឥតសល់ កណ្ដុរដែលឲ្យស៊ីចំណីបែបនេះ មិនយូរប៉ុន្មានក៏មានសម្បុររោមពណ៌ប្រផេះ ៗ លុះគ្រាក្រោយមក ត្រឡប់ផ្សំចំណីឲ្យមានធាតុវីតាមីន B. ឲ្យស៊ីវិញកណ្ដុរនោះក៏ប្រែត្រឡប់ជាមានរោមសម្បុរខ្មៅឡើងវិញ ៗ

បទបញ្ញត្តិផ្ទាក់ត ៗ មកដល់យើងមានគ្រប់បរិបូណ៌ដូចដើម មានអាយុក្នុង រវាងពុទ្ធសករាជ១៥០ ៗ ប្រជុំច្បាប់ហិណ្ឌូដែលល្បីឈ្មោះសុះសាយបំផុតនោះហៅថា មានូធម្មសាស្ត្រ គឺគម្ពីរមនូធម្មសាស្ត្រដែលមានអាយុមិនមុនពុទ្ធសករាជ ៣៥០ តែជាច្បាប់ដែលជាប់តៗមកអំពីធម្មសាស្ត្រដែលមានអាយុចាស់ជាងគេ ៗ ក្រៅអំពីនេះនៅមានតម្រារបស់វិស្ណុ (Visnusmrti) ដែលកើតមុនគម្ពីរមនូធម្មសាស្ត្រនិងតម្រារបស់យាជ្ញវល្ក្យៈ (Yâjyavalkya) ដែលបានតែងជាខាងក្រោយមនូធម្មសាស្ត្រ មិនជាឆ្ងាយគ្នាប៉ុន្មានទេ និងតម្រារបស់នារទៈ (Nârada) និងព្រហស្បតិ (Brhaspati) ផង ៗ សៀវភៅច្បាប់ទាំងនេះនិងពាក្យអធិប្បាយដែលមានអ្នកតែងឡើងជាប់ទាក់ទងតមកពីបុរាណរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ជាហេតុឲ្យច្បាប់ចាស់របស់ហិណ្ឌូជាច្បាប់សម័យបុរាណមួយរហូតតមក ៗ ច្បាប់ហិណ្ឌូក្នុងសម័យដើមៗ ជាបញ្ញត្តិដែលមានលក្ខណៈដ៏សំខាន់ធ្ងន់ទៅខាងសាសនា ដូចជាខប្រតិបត្តិសម្រាប់គហបតី ខប្រតិបត្តិសម្រាប់ព្រាហ្មណ៍ និងពិធីផ្សេងៗជាច្រើនយ៉ាងទៀត ហេតុនេះ ការសិក្សាច្បាប់ហិណ្ឌូទុកដូចជាបានរៀនសាមួយក្នុងគម្ពីរព្រះវេទ ក្នុងគម្ពីរមនូធម្មសាស្ត្រជាដើម សឹងផ្ដើម. ដោយរឿងរ៉ាវកំណើតលោក ហើយក្នុងបណ្ដាបទបញ្ញត្តិដែលមាននៅក្នុងគម្ពីរធម្មសាស្ត្រនេះមានច្រើនជាងពាក់កណ្ដាលដែលមានសេចក្ដីបញ្ញត្តិ

តាមផ្លូវសាសនា ៗ គម្ពីរបែងចែកចេញជា ១២ បព្វៈហើយក្នុង ១២ បព្វៈ នោះមានច្បាប់ដ៏ពិតប្រាកដ គឺច្បាប់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនឹងច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី សុទ្ធៗ ត្រឹម ២ បព្វៈគឺ បព្វៈ ៨ នឹងបព្វៈ ៩ ប៉ុណ្ណោះ ៗ នៅប្រទេស ឥណ្ឌាមានអ្នកប្រាជ្ញនីតិសាស្ត្រ ដែលពិតប្រាកដបានឧទ្ទិសខ្លួន ដើម្បី សិក្សាចំពោះវិជ្ជាច្បាប់ហើយបានរៀបចំនឹងធ្វើឲ្យវិជ្ជាផ្នែកនេះចំរើនឡើង ៗ

គុណដំឡៃនៃច្បាប់រោម

១១ — បណ្ដាច្បាប់បុរាណទាំងឡាយ ច្បាប់រោមមានគុណដំឡៃ ជាប់ទាក់ទងមកពីហេតុក្នុងផ្លូវផ្សេងៗ ៗ

ក — ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រច្បាប់, ច្បាប់រោមមានអាយុស្ថិតស្ថេរមកជា វេលាយូរ ដល់ទៅ ១៣ សតវត្សរ៍ ចាប់ផ្ដើមតាំងអំពីកសាងក្រុងរោម (ប្រមាណ ២១១ ឆ្នាំមុនពុទ្ធកាលរហូតដល់ឆ្នាំដែលព្រះចៅចក្រពត្តិសុស្ទី-និយ៉ានុស (Justinianus) លុះស្ដេចនេះទិវង្គតទៅ (ព. ស. ១១០៨) នៅ យុគដំបូងៗ ច្បាប់រោមមិនមានលក្ខណៈប្លែកផ្សេងនឹងបណ្ដាច្បាប់របស់ជំនុំ ជនដទៃក្នុងសម័យបុរាណដូចគ្នាប៉ុន្តែបានថែមថយកែខៃឲ្យមានបរិបូណ៌ គ្រប់គ្រាន់ឡើងជានិច្ច កាលជាន់ដើមពួករោមមានអំណាចតែក្នុងនគរ តូចៗនគរមួយប៉ុណ្ណោះ លុះកាលតមកក៏កាន់តែរីកធំឡើងបន្តិចម្ដងៗ គ្រប ដណ្ដប់ជិតអស់ទ្វីបឥរុបទាំងមូល នឹងចំណែកមួយខាងបូព៌ាប្រទេសផង ៗ

អាស្រ័យហេតុក្រុងរោមមានឡាក់ថានទាក់ទងនឹងវិជ្ជាច្បាប់ជាច្រើនយ៉ាង ទើបយើងអាចការករឿងរ៉ាវដែលថ្លែងអំពីសេចក្តីចំរើននានារបស់ជំនុំជនជាតិរោមបានច្រើនជាងជនជាតិឯទៀតៗ ក្នុងសម័យបុរាណដូចគ្នា ។

ខ — បើនិយាយពីដំឡៃ ច្បាប់រោមមានគុណដំឡៃថ្លៃថ្លាជាងច្បាប់របស់ជំនុំជនឯទៀតៗក្នុងសម័យបុរាណដូចគ្នា ដោយមិនបាច់ជជែកឡើយ ។ ជនជាតិរោមមាននិស្ស័យសន្តានជាអ្នកប្រាជ្ញនីតិសាស្ត្រដោយពិត ជាជនជាតិដែលអាចរៀបចំច្បាប់ជាវិជ្ជាមួយដោយឡែក បំបែកចេញពីសាសនានឹងធម្មចរិយា មិនមានជំនុំជនដទៃធ្វើបានដូច្នេះទេក្នុងសម័យនោះ ជនជាតិរោមជាជាតិដំបូងដែលបានរៀបចំតាក់ការស្រុកទេសរបស់ជាតិផ្សេងៗ ដែលខ្លួនច្បាំងឈ្នះឲ្យរាបសាល្អ ហេតុនេះបានជាច្បាប់របស់រោមក៏ផ្សាយគ្របទៅលើផែនដីនៃជនជាតិផ្សេងៗជាច្រើនដោយមិនមានកំណត់ ហេតុនេះបានជាប្រែកាន់ថា ច្បាប់រោមជាបែបច្បាប់ឬជានីតិសាស្ត្រ គុណដំឡៃនេះធ្វើឲ្យច្បាប់រោមបានទទួលនាមថា "ព្រះគម្ពីរនៃសតិបញ្ញា" ។

គ — មហាអាណាចក្ររោមបានរលត់សាបសូន្យទៅក៏ពិតមែន តែច្បាប់បែបផែនជាច្បាប់សម្រាប់ប្រើបង្គាប់ដល់ជនជាតិផ្សេងៗ ដែលធ្លាក់ទៅនៅក្រោមអំណាចរបស់ក្រុងរោម ។ មួយវិញទៀត ព្រោះច្បាប់រោមជាឫសគល់នៃច្បាប់របស់ប្រទេសផ្សេងៗ ក្នុងទ្វីបអឺរុប ច្បាប់របស់ជនជាតិ

ទាំងពួងសឹងនៅក្រោមអំណាច គឺមានច្បាប់ពេមប្រៀតជ្រែកចូលទៅគ្រប់ផ្នែក ហេតុនេះកាលបើយើងពិចារណារើសរកយកគោលច្បាប់ឧរុបមកធ្វើជាគ្រោងក្នុងការព្រាងច្បាប់សៀម យើងអាចពោលបានថា ច្បាប់ពេមជាឫសគល់យ៉ាងឆ្ងាយៗ ពីច្បាប់សៀមសម័យនេះ មានទំនងដូចជាច្បាប់ជប៉ុន-ចិនដែលទទួលយកមកពីទ្វីបឧរុបជាគោលដូចជាច្បាប់សៀមនេះដែរ ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រច្បាប់សៀម

១២– មុននឹងសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ ច្បាប់របស់ប្រទេសណាមួយ យើងតោងរួបរួមប្រមូលឡាក់ឋាន ដែលអាចជួយឲ្យយើងបានដឹងអំពីរបៀបនឹងខបណ្ដាប់ផ្សេងៗរបស់ជំនុំជនក្នុងប្រទេសនោះៗ ។ តាមធម្មតាយើងតែងបានទទួលមកពីបទបញ្ញត្តិនានា ដែលសេសសល់មកពីបុរាណនឹងពាក្យជំនុំជំរះរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យ នឹងតម្រានីតិសាស្ត្រដែលគេបានចងក្រងទុកមក ក្រៅពីនេះ យើងតោងរើសប្រមូលយកពីទំនៀមទម្លាប់ប្រវេណី, ពង្សាវតារឬសេចក្ដីកត់ហេតុ រឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ដែលពួកអ្នកនៅតាមប្រទេសបានរៀបរៀងទុកមក ។ បើពោលចំពោះប្រវត្តិសាស្ត្រច្បាប់សៀម យើងអាចបែងចេញដោយឡាក់ឋានផ្សេងៗដែលរកគេបានក្នុងវេលានេះមាន ៤ ចំពួក គឺ ១. សិលាចារឹក ៤ ឯកសារផ្សេងៗ រាប់ថយ

ក្រោយឡើងទៅដល់សម័យក្រុងស្រីអយុធ្យា, ៣ ប្រជុំច្បាប់ដែលបាន តាក់ធ្វើឡើងកាលពី ព.ស. ២៣៤៧-២៣៤៨ ។ ៤ - គួបទបញ្ញត្តិ ដែលបានតាក់រៀបចំធ្វើក្រោយប្រជុំច្បាប់ ព.ស. ២៣៤៧-២៣៤៨ ។ ៥ - សៀវភៅឬក្រាំងដែលប្រមូលពាក្យដំនុំដម្រិះនេះ ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រច្បាប់របស់លោកលង្កាត់នេះ មានសេចក្តីពិស្តារវែងឆ្ងាយតទៅទៀត តែបានដកស្រង់យកមកតែដោយសង្ខេប ដើម្បីឲ្យស្គាល់ដំណើរច្បាប់របស់នានាជាតិសម័យបុរាណចំពួកខ្លះប៉ុណ្ណោះ ។

អ្នកប្រែ ខេមររង្សី

១៣ — អំពីទ្រង់កាត់ព្រះកេសា

១៥— អំពីការទ្រង់ជួបប្រទះនឹងលោកសង្ឃ

លុះតមកក្នុងសម័យមួយទៀត ព្រះអង្គស្តេចយាងចេញទៅតាមទ្វារទិសខាងជើងទ្រង់បានប្រទះនឹងភិក្ខុមួយរូប ទ្រង់បាត្រ សង្រួមឥន្ទ្រីយ គួរជាទីជ្រះថ្លា ។

១៦— អំពីមហាភិនេស្ក្រមណ៍

ព្រះបរមពោធិសត្វស្តេចចេញទៅតាមផ្លូវអាកាស មានពួកទាំងទេពអប្សរនាំគ្នាច្រៀងថ្វាយលាន់ឮកងរំពង ។

១៧— អំពីទ្រង់កាត់ព្រះកេសា

ខណៈនោះ ព្រះពោធិសត្វទ្រង់កាត់ព្រះកេសាដោយព្រះខ័នហើយទ្រង់បោះសំណុំព្រះកេសាទៅតាមអាកាសទៅ ។

១៨— ព្រះពោធិសត្វទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃ

ឥសីគតវន្តបានសំដែងសេចក្តីកប់អានព្រះពោធិសត្វ ទុកដូចជាទេវតាជាទីគោរពមួយតាំងខ្លួនទីងគណៈសិស្សានុសិស្ស បានអាកធនាសុំឲ្យទ្រង់គង់នៅក្នុងសំណាក់ខ្លួន ។

១៩— អំពីទ្រង់បំពេញទុក្ករកិរិយា

ជាវេលា ៦ ឆ្នាំ ដែលព្រះបរមពោធិសត្វទ្រង់ពិចារណារកផ្លូវត្រាស់ដឹង ដោយវិធីបង្អាប់កាយឲ្យលុះនៅក្នុងអំណាចនៃចិត្ត ។ (មានត)

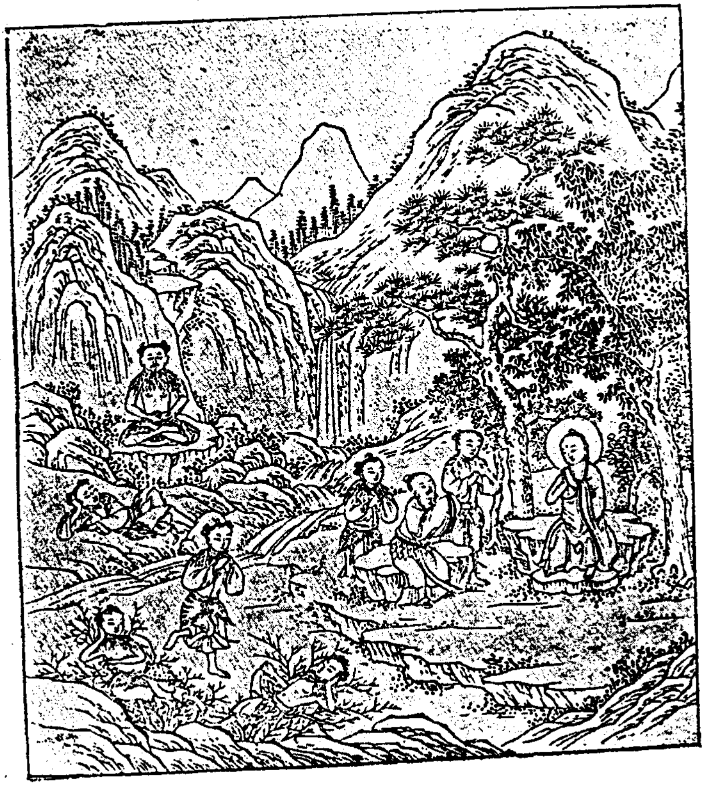

១៨ — ព្រះពោធិសត្វទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃ

ប្រវត្តិមីលរេប៉ះ

(តពីលេខ ៨ មក)

ឯពួកកូនប្រុស កូនប្រសា ស្រីនិងមនុស្សដទៃនៅក្នុងគ្រួសារនោះក៏ត្រូវផ្ទះដែលបាក់រលំធ្លាក់មកសង្កត់ស្លាប់អស់ទៅ ។ ឯម្ដាយរបស់មីលរេប៉ះ មានចិត្តត្រេកអរណាស់ដែលបានឃើញមន្តអាគមរបស់កូនខ្លាំងពូកែល្មមតទល់ជល់នឹងពួកចាស់ៗនៅក្នុងស្រុកនោះបាន ។ ចំណែកឪពុកធំបង់សម្លាប់ប្អូនស្រីរបស់ខ្លួន (ម្ដាយមីលរេប៉ះ) ប៉ុន្តែអ្នកស្រុកបានឃាត់ហាមឪពុកធំនោះហើយប្រាប់ថា "ពីព្រោះកាលពីដើមមិនស្មោះត្រង់នឹងសំដីរបស់ខ្លួន ទើបអ្នកត្រូវទទួលគ្រោះថ្នាក់នេះជាទមុន" ។

ខណៈនោះ ម្ដាយមីលរេប៉ះបានដឹងរឿងនោះហើយ ទើបបញ្ជាក់ឲ្យកូនបានដឹងផង ហើយសុំឲ្យកូនកំទេចស្រុកនោះចោលទៅ ដោយវិធីបង្អុរគ្រាប់ភ្លៀងធំៗឲ្យធ្លាក់ចុះមក ។ លុះកន្លងកាលតមក មីលរេប៉ះដឹងខ្លួន ហើយផ្លាស់ចិត្តគំនិតនឹកស្ដាយក្រោយ ដែលខ្លួនបានធ្វើអំពើអាក្រក់មកជាច្រើន ហើយប្រាថ្នាចង់ប្រតិបត្តិខាងផ្លូវធម៌ដែលល្អបរិសុទ្ធវិញ ។ តអំពីនោះ មីលរេប៉ះ ធ្វើដំណើរចេញទៅរកលោកអ្នកប្រាជ្ញធំឈ្មោះម៉ារប៉ៈ ដើម្បីធ្វើខ្លួនជាសិស្សរបស់លោក បានទៅជួបនឹងអ្នកប្រាជ្ញនោះនៅទីកលមួយ (មើលរូបនៅទំព័រ ៤៧)

(នៅមានតទៀត)

១៨ — អំពីទ្រង់បំពេញទុក្ករកិរិយា

ជាតុវីតាមីន B. នេះនៅក្នុងគ្រាប់ស្រូវផ្សេងៗ ក្នុងស៊ុតក្រហម, ក្នុងផ្លែឈើសំបករឹង, ក្នុងថ្លើមសត្វ, បេះដូង ពោះវៀន អស់នេះសឹងឃើញបានថា បណ្ដាអាហារផ្សេងៗរបស់មនុស្សយើងនេះសឹងមានជាតុវីតាមីន B. បរិបូណ៌ហើយ ។

កាលបើនិយាយពីសក់របស់យើងដែលក្លាយជាពណ៌សប្កុស្កូវទៅបាននោះ ពីដើមមកយើងធ្លាប់បូលវិត្តថា គឺព្រោះអ្នកនោះមានសេចក្ដីកង្វល់វិតក្កហួសប្រមាណ បើមិនដូច្នេះទេ ដោយមានកិតក័យតក្កមាយ៉ាងស្រួកាន់ ឬដោយហេតុប្រព្រឹត្តទៅតាមពូជ ដល់មកឥឡូវនេះមានកើតជួបគំនិតឡើងថា សក់សប្កុសក់ស្កូវនោះ អាចកើតមកអំពីការខ្វះខាតអាហារដែលប្រកបដោយជាតុវីតាមីន B. នេះមួយដែរ ។

ប៉ុន្តែជាតុវីតាមីន B. នេះ បើមានច្រើនហួសប្រមាណក្នុងអាហារដែលយើងបរិភោគ ក៏បែរជាឲ្យទោសវិញដែរ ។ ឯវិធីល្បងសត្វកណ្ដុរនោះបានចាប់ល្បងតមកទៀត គឺបានយកវីតាមីន B. ផ្សំក្នុងចំណីដែលមានជាតុនេះល្មមគ្រប់គ្រាន់ ហើយបន្ថែមឲ្យកាន់តែមានចំនួនច្រើនឡើងទៀតហើយឲ្យកណ្ដុរនោះស៊ី ទើបពេលកណ្ដុរប្រែត្រឡប់ជាមានសម្បុរខ្មៅឡើងវិញម្ដងនោះក៏ផ្លាស់ប្រែសម្បុរសទៅបានវិញទៀត ។ (សេចក្ដីអស់នេះបានស្រង់យកអំពីកាសែតថៃម៉ែ) ។

ដំណឹងផ្សេងៗ

ក្នុងនានាប្រទេស

អំពីវិទ្យាសាស្ត្រនឹងព្រះពុទ្ធសាសនា

លោក W. A. នៃសីល្វ: ជាសេនាបតីក្រសួងសុខាភិបាល (L'Hygiène) នៅស៊ីឡន់ ជាពុទ្ធសាសនិកជនដែលមានឈ្មោះល្បីមួយ នៅកោះលង្កា មិនមែនដោយហេតុលោកមានមុខក្រសួងធំដុំទេ តែដោយអំណាចសេចក្តីចេះដឹងជ្រៅជ្រះខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ សារមន្ទីរ (Musée) នៃស្រុកកូឡុម្បូ ទើបនឹងបានបោះពុម្ពសៀវភៅមួយ និយាយពីលទ្ធិពុទ្ធសាសនានឹងសេចក្តីពន្យល់ដោយសង្ខេបផង សៀវភៅនេះមិនមែនជាប្រយោជន៍ចំពោះពួកពុទ្ធសាសនិកជន និងអស់លោកអ្នកដែលចេះដឹងបាលីប៉ុណ្ណោះទេ ជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃក្រៅដែលចង់ចេះដឹងរបៀបអក្សរសាស្ត្រខាងពុទ្ធសាសនាផង ។

យើងបានដកស្រង់យកសេចក្តីសង្ខេបនៃសុន្ទរកថារបស់លោក ដែលលោកបានសំដែងកាលពីដំណាច់ឆ្នាំ ១៩៣៨ ។

« បណ្តាចំណេះវិទ្យាសាស្ត្រនឹងលទ្ធិពុទ្ធសាសនា ត្រូវតែនាំមកពន្យល់នៅទីចំពោះមុខនៃទីប្រជុំទំនើបថ្មីស្តាប់ ទើបយល់សេចក្តីនៃវិជ្ជាទាំងពីរច្បាស់លាស់ ប៉ុន្តែបើនិយាយតាមយោបល់របស់អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យា-

សាស្ត្រនឹងអ្នកដែលមិនមានចំណេះខាងវិទ្យាសាស្ត្រ ទៅជាមិនមានប្រ-
យោជន៍ដល់ពួកអ្នកបួសក្នុងសាសនាដោយការពន្យល់ទៅតាមគំនិតយោ-
បល់ដែលមិនមានជំនឿអ្វី ៗ អ្នកប្រាជ្ញអង់គ្លេសម្នាក់បានតែងសៀវភៅមួយ
និយាយពីប្រវត្តិរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ហៅថា ប្រទីបនៃទ្វីបអាស៊ី(La lumi-
ére de l'Asie) និយាយពីគោលសំខាន់ៗ នៃព្រះពុទ្ធសាសនា ទាំង
យោបល់នឹងគំនិតគិតឃើញជារបស់ពួកអ្នកនៅទិសខាងលិច កាលបើបាន
ជ្រួតជ្រាបលទ្ធិពុទ្ធសាសនា ក៏អាចលាយចូលគ្នាបាននឹងលទ្ធិយោបល់
របស់អ្នកនៅទិសខាងកើតបាន ហើយក្លាយទៅជាវិជ្ជាចំណេះរបស់អ្នក
នៅទិសខាងលិចទៅវិញ សេចក្តីពិតមិនមែនសោះឡើយ ៗ លោកអ្នកសំ-
ដែងបាឋកថាថ្លែងថា ប្រសិនបើគណសង្ឃអាចពន្យល់លទ្ធិពុទ្ធសាសនា
តាមផ្លូវវិទ្យាសាស្ត្រទំនើបថ្មី ជាការមានប្រយោជន៍ច្រើនណាស់ ៗ អ្នក
ដែលចេះអក្សរសាស្ត្រជាន់ចាស់នឹងចេះគម្ពីរបាលី ក៏នៅតែមិនអាចចេះ
ដឹងតាមចំណេះវិជ្ជាទំនើបថ្មីដោយសព្វគ្រប់ទេ ៗ ព្រោះសាសនាមិនមែន
ជាវិទ្យាសាស្ត្រទេ គ្រាន់តែជាគោលនៃសិក្សា ព្រមទាំងការប្រតិបត្តិ
ដោយម៉ឺងម៉ាត់ដើម្បីធ្វើជីវិតរបស់មនុស្សឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួល ហើយ
កាលណានាំគ្នាគោរពប្រតិបត្តិតាមគោលធម៌វិន័យដូចគ្នានេះ ទុកជាការ
សិក្សាជាន់ខ្ពស់ តាមពាក្យប្រៀនប្រដៅនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ៗ ហើយនៅ

កាលតមកគង់មិនមានអ្នកក្តោបសេចក្តីប្រតិបត្តិនេះក្នុងលទ្ធិដ៏ប្រកបដោយសេចក្តីក្សេមក្សាន្តក្នុងសាសនាព្រះស្រីអារិយមេត្រៃយនោះឡើយ ។

*　　*

✿

អធិបតីស្រីនៃពុទ្ធិកសមាគមក្រុងប៉ារីសបានធ្វើដំណើរមកសំចតនៅស្រុកសីឡុង កាលពីខែដេសឹមប្រ៍ ឆ្នាំ ១៩៣៨ លោកស្រីមានបំណងចង់ប្រែព្រះត្រៃបិដកជាភាសាបារាំងសែស ក្រោមសេចក្តីជួយទំនុកបំរុងនៃពួកភិក្ខុអ្នកប្រាជ្ញក្នុងក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ ។

ឯការប្រែព្រះពុទ្ធដីកាមកជាភាសាបារាំងសែសនេះ ពុទ្ធិកសមាគមបារាំងសែសល្មមជួយថែមថយបំពេញសេចក្តីឲ្យបាន ប៉ុន្តែមានឧបសគ្គធំបំផុតត្រង់រឿងប្រាក់កាសក្នុងខណៈនេះ ប៉ុន្តែអ្នកស្រីជាអធិបតីពុទ្ធិកសមា-គមយល់ថា មានចំនួនជនជាតិបារាំងសែសជាច្រើនដែលបានធ្វើដំណើរមកកាន់ចុងបូព៌ាប្រទេស សឹងមានសេចក្តីជាប់ចិត្តនឹងពុទ្ធសាសនាពល់គ្នា តាំងពីក្រោយមហាសង្គ្រាមឆ្នាំ ១៩១៤ មក គេបាននាំគ្នាស្រាវជ្រាវរកវិជ្ជាជាគ្រឿងប្រដៅចិត្ត ក៏បានមកជួបប្រទះនឹងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយមានចំនួនបារាំងសែសជាច្រើនដែលងាកមុខបែរទៅរកព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ការចេះប្រើពេលទំនេរឲ្យមានប្រយោជន៍

ពេលវេលាជារបស់មានថ្លៃ ដែលយើងដឹងស្រាប់ហើយ តែយើងមិន

សូវគិតធ្វើការ ឲ្យមានប្រយោជន៍សមនឹងដំឡៃរបស់ពេលវេលាឡើយ ។

ការប្រើពេលទំនេរជាផ្លូវនាំខ្លួនឲ្យវិនាសក៏មាន នាំខ្លួនឲ្យចំរើនកើនទៅមុខក៏មាន ការប្រើពេលទំនេរដែលជាផ្លូវនាំខ្លួនឲ្យវិនាសខូចប្រយោជន៍នោះដូចជាលេងល្បែងបៀរប៉ោហួរ ផឹកស្រាមេរ៉ាយ និន្ទាអ្នកដទៃ លោភកាមគុណជាដើម ។ ឯការប្រើពេលឲ្យមានប្រយោជន៍នោះ ដូចជាការហាត់ប្រាណ ដើរស្វែងរកវិជ្ជា មើលសៀវភៅមានប្រយោជន៍ជាដើម ។

ក្មេងកំឡោះដែលគិតតែប្រើពេលទំនេរក្នុងផ្លូវសប្បាយកើតកើនដែលឥតមានប្រយោជន៍ មិនព្យាយាមសិក្សាហ្វឹកហ្វឺនខ្លួនឲ្យមានសេចក្ដីចំរើនទាល់តែចាស់ដែលដល់ទៅអាយុ៣០ឡើងទៅ ទើបដឹងខ្លួន ហើយតាំងកើតទុក្ខទោមនស្សដោយបានឃើញមនុស្សស្រករខ្លួន គេមានសេចក្ដីចំរើនជាងខ្លួន ក៏នឹកក្នាញ់ក្នុងចិត្តតែម្នាក់ឯង ។ ចំណែកឯក្មេងកំឡោះដែលចេះរំពឹងនឹកដល់អនាគតរបស់ខ្លួន ក៏ខំប្រឹងសិក្សារៀនសូត្រស្វែងរកចំណេះដាក់ខ្លួន មិនបណ្ដោយឲ្យពេលវេលាកន្លងទៅទទេៗ ហើយចេះប្រើចំណេះដែលខ្លួនខំសន្សំមកឲ្យមានប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន កុមារបែបនេះទើបមានសេចក្ដីចំរើនរុងរឿងហូតទៅ ។

ការចេះប្រើពេលទំនេរឲ្យមានផលប្រយោជន៍ ដោយការហ្វឹកហ្វឺនខ្លួនឯង សូម្បីតែ១ថ្ងៃបន្តិចៗ ក៏អាចញ៉ាំងមនុស្សល្ងង់ខ្លៅឲ្យទៅជាឆ្លាតឡើងបាន ធ្វើដួងចិត្តដែលជារបស់មិនទៀងទាត់ឲ្យជាដួងចិត្តទៀងទាត់

ឡើងបាន ធ្វើមនុស្សដែលអស់សង្ឃឹមក្នុងការងារនៃជីវិតឲ្យមានឡើងវិញ ធ្វើមនុស្សសាមញ្ញធម្មតាឲ្យទៅជាមនុស្សវិសាមញ្ញ ធ្វើមនុស្សខ្លាចឲ្យក្លាហានវិញបាន សរុបសេចក្ដីថា អាចផ្លាស់លក្ខណៈអាក្រក់ៗរបស់មនុស្សឲ្យមានលក្ខណៈល្អឡើងវិញបានគ្រប់ចំណែក ។

មនុស្សដែលច្រើនតែនិយាយថា ខ្លួនមានពេលតិចពេកមិនអាចរៀនអ្វីៗបានទេ រវល់តែធ្វើការរកចិញ្ចឹមជីវិត គិតដូច្នេះមិនត្រូវទំនងសោះ ព្រោះមនុស្សកើតមកក្នុងលោកនេះ គ្មាននរណាធ្វើការតាំងពីពេលក្រោកពីដេករហូតដល់ពេលដេកវិញទេ ។ មនុស្សគ្រប់រូបតែងមានពេលដេក ដើរ ឈរ អង្គុយ ធ្វើការ សម្រាក បរិភោគ ពេលកំសាន្តចិត្ត ។ ទុកជាអ្នកដែលមានពេលឧកាសតិចតែចេះលៃពេលឲ្យមានប្រយោជន៍ រមែងមានផលចំណូលចំរើនឡើង ចំណេះក៏ចំរើនឡើងដែរ ឯអ្នកដែលមានពេលទំនេរច្រើន តែមិនចេះតែរិះគិតឲ្យមានប្រយោជន៍ ពេលវេលាដែលមានដ៏ថ្លៃក៏មិនថ្លៃជាងដុំក្រួសដុំថ្មប៉ុន្មានឡើយ ។

ក្រៅអំពីការប្រើពេលទំនេរសម្រាប់សិក្សារៀនសូត្រ នៅមានវិធីប្រើពេលទំនេរសម្រាប់ត្រួតត្រាការងារដែលបានធ្វើរួចហើយឲ្យរៀបរយឡើងទៀត ឬប្រើពេលទំនេរនេះ កំណត់កាលខាងមុខ ឬដើម្បីកែខៃកិច្ចការដែលចាស់ខុសឆ្គងមកហើយឲ្យរៀបរយល្អឡើង ។

ហេតុនេះវេលាទំនេរជាពេលសំខាន់បំផុត អំពីសេចក្ដីចំរើនរបស់ជីវិត មានអ្នកធ្លាប់គិតលេខមើលថា ការមើលសៀវភៅល្អៗត្រឹម១ថ្ងៃ ១៥ មិនុត ខាងក្នុងវេលា ៤ ឆ្នាំកន្លងទៅ នឹងទៅជាអ្នកមានការសិក្សាល្អមួយបាន គំនិតគិតគូរក៏ដុះអណ្ដែតខ្ពស់ឡើងច្រើន ៗ

សូមប្រជាជនខ្មែរជាតិក្រាក់កំណើតកើតគំនិតគិតតែលៃលកពេលវេលាឲ្យមានប្រយោជន៍ឡើង ដើម្បីស្ទុះរត់ឲ្យទាន់កាលសម័យនឹងគេ ដោយការបណ្ដុះវិជ្ជាផ្សេងៗដែលខ្លួនស្ម័គ្រចិត្តចង់រៀនសូត្រ ឲ្យបានលូតលាស់ចំរើនពេញលេញល្អ មិនមែនប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនតែម៉្យាងទេ គឺជាបច្ច័យឲ្យប្រទេសជាតិចំរើនឡើងទៀតផង នាំឲ្យនានាជាតិមិនហ៊ានមើលងាយប្រមាថជាតិយើងបាន ។

ទេពរង្សី

នេះកាលមិលរេប៉ៈ បានជួបនឹងអ្នកប្រាជ្ញធំម្នាក់ឈ្មោះម៉ារប៉ៈនៅទីបំការមួយ

វេយ្យាករណសំស្ក្រឹត

ភាគទី ៦

(តនឹងចប់)

(៩០) វិធីបំបែកប្រកូតិសំខ្យា តាំងពី ១១ ដល់ ៩៩

សំខ្យាសព្ទ តាំងពី ឯកាទស "១១" ដល់ នវទស "១៩[1]" ជា ត្រៃលិង្គទាំងអស់ ត្រូវបំបែកដូច បញ្ច (ម.ល.៨៧) ។

តាំងពី វីសតិ "២០" ដល់ នវនវុតិ "៩៩"[2] សុទ្ធតែជាស្ត្រីលិង្គ ត្រូវបំបែកតាមសមគួរដល់ការាន្តរបស់ខ្លួន សព្ទដែលជាឥការាន្ត មានវីសតិ ជាដើម ត្រូវបំបែកដូច មតិ ចំពោះតែត្រង់ឯកវចន (ម.ល.៦២); សព្ទដែលជា អ-ការាន្ត មាន ត្រឹំសតិ ជាដើម ត្រូវបំបែកដូច ទុបទ ចំពោះតែត្រង់ឯកវចន (ម.ល.៦៤) ទឹងបំបែកឲ្យឃើញជាបែបយ៉ាងខ្លះ ដូចតទៅនេះ :

វីសតិ "២០"

ប្ប. វីសតិ, ទុ. វីសតិំ, ត្ត. វីសត្យា, ច. វីសតយេ ឬ វីសត្យៃ, ប ប. វីសតេស៊ ឬ វីសត្យាស៊, ស. វីសតៅ ឬ វីសត្យាម៊ ។

ត្រឹំសតិ "៣០"

ប. ត្រឹំសតិ, ទុ. ត្រឹំសតម៊, ត្ត. ត្រឹំសតា, ច. ត្រឹំសតេ, ប.ប. ត្រឹំសតស៊ ស. ត្រឹំសតិ.

---

១ ឯកោនវីសតិ "១៩" ដូចគ្នា តែត្រូវបំបែកដូច វីសតិ;- ២ ឯកោនសត កប្រែថា ៩៩ ដូចគ្នា តែត្រូវបំបែកដូច សត "រយ" (ម.ល.៩៣) ។

សេចក្តីពន្យល់ដោយសង្ខេប

(៩១) សំខ្យាសព្ទតាំងពី ២០ ដល់ ៩៩ នេះជាស្ត្រីលិង្គតាំងអស់ ប្រែកផ្សំនឹងវិភត្តិបានតែខាងឯកវចនៈ ដោយពិត តែអាចប្រើជាបទវិសេស-ណនឹងនាមសព្ទបានទាំង ៣ លិង្គ ទោះបើនាមសព្ទនោះជាឯកវចនក្តី ជាពហុវចនក្តី តែត្រូវឲ្យមានវិភត្តិស្មើគ្នានឹងវិភត្តិរបស់នាមសព្ទដែលខ្លួនប្រាប់ចំនួន ។. វីសតិ ស្ត្រិយោ, "ស្ត្រីទាំងឡាយ ២០ នាក់"; វីសតិ បុរិសា "ប្រុសទាំងឡាយ២០នាក់"; អស្សេហិ វីសត្យា "ដោយសេះទាំងឡាយ ២០"; គជេហិ ត្រឹសតា "ដោយដំរីទាំងឡាយ ៣០"; ចត្តាឡីសេ ភិក្ខុភ្យោ ភត្តំ ទទាតិ "គេប្រគេននូវភត្តដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ៤០ រូប" ។ល។

មួយវិញទៀត, បើសំខ្យាសព្ទទាំងនេះប្រកបផ្សំនឹងប្រថមាវិភត្តិ ប្រើជាបទប្រធានក្តី ប្រកបផ្សំនឹងវិភត្តិឯទៀត; ប្រាប់ចំនួននាមសព្ទផ្ទាល់លើខ្លួនតែម្តង មិនមែនជាបទវិសេសណៈរបស់នាមសព្ទទេ នោះនាមសព្ទត្រូវប្រកបផ្សំនឹងឆដ្ឋី ពហុវចនៈ ។. វីសតិ បុរិសានំ ឬ បុរិសានំ វីសតិ "ចំនួន២០នៃប្រុសទាំងឡាយ គឺ ប្រុស ២០ នាក់"; អស្សានំ បញ្ចវីសត្យា "ដោយចំនួន ២៥ នៃសេះទាំងឡាយ គឺ សេះ ២៥"; ហស្តិនាំ បញ្ញាសតា "ដោយចំនួន ៥០ នៃដំរីទាំងឡាយ គឺ ដំរីចំនួន ៥០"; ឯកស្មិំ អារាមេ ភិក្ខុណាំ បញ្ចនវុតិ: "ចំនួន ៩៥ នៃភិក្ខុទាំងឡាយ មានក្នុងវត្ត ១ គឺក្នុងវត្ត ១ មានភិក្ខុចំនួន ៩៥ រូប ។ល។

ប្រជុំពាក្យកាព្យភាគទី ៣

កាព្យសង្វាស

ជារបស់ផ្សេងរោហាគ្នា

(៩២) វិធីរាប់ប្រកួតិសំខ្យា តាំងពី រយ ដល់ កោដិ[១]

शत	សត	រយ	១០០
सहस्र	សហស្រ	ពាន់	១.០០០
अयुत	អយុត	ម៉ឺន	១០.០០០
लक्ष	លក្ស	សែន	១០០.០០០
प्रयुत	ប្រយុត	លាន	១.០០០.០០០
कोटि	កោដិ	កោដិ	១០.០០០.០០០

(៩៣) សេចក្ដីពន្យល់ដោយសង្ខេប អំពីការបំបែក ង វិធីផ្សំសំខ្យាសព្ទ ឲ្យកើនច្រើនឡើងដោយលំដាប់ គឺតាំងពីចំនួន ១០០ដល់ ១.០០០ ជាដើម ។

១. តាំងពី សត ដល់ ប្រយុត ជា នបុំ. ត្រូវបំបែកដូច ចិត្ត (ម. ល. ៥៩) ឯ កោដិ ជា ស្ត្រី. ត្រូវបំបែកដូចមតិ (ម. ល. ៦២) ។

២. សំខ្យាដែលជាចំនួនរាយ ផ្សំនឹងចំនួន រយ ទៅជា១០១,១០២ ជាដើម រហូតដល់ ២០០, ៣០០ ទៅទល់នឹង ១.០០០ តាំងពី ១.០០០

---

១ វិធីរាប់ប្រកួតិសំខ្យា មិនមែនមានត្រឹមតែកោដិប៉ុណ្ណោះទេ នៅមានច្រើនតទៅទៀត តែមិនបាច់នាំយកមកពោលដោយសព្វគ្រប់ឡើយ ក្នុងទីនេះ ពោលត្រឹមតែកោដិ ព្រោះជាសំខ្យាមានត្រូវការប្រើញឹកញាប់ ។

ទៅទល់ ១០.០០០ នោះ មានចំនួនច្រើនពេកណាស់ ទាំងរបៀបផ្សំ ក៏ផ្សេងពីគ្នាច្រើនយ៉ាងណាស់ ក្នុងទីនេះ នឹងពោលចំពោះតែសំខ្យាសព្ទ ដែលត្រូវការប្រើញឹកញាប់ ទុកជាគ្រឿងជៀបល្មមនឹងឲ្យយល់ក្នុងវិធីផ្សំ សំខ្យាចំនួនពាយ នឹងចំនួនរយជាដើមគ្រប់អន្លើទៅបាន ដូចតទៅនេះ:

១០១ = ឯកឝត(១) (< ឯកៈឝតំ ច), ឯកោត្តរឝត (< ឯកេន + ឧត្តរំ(២) + ឝតម៑, ឬ ឯកាធិកឝត (< ឯកេន + អធិក(២) + ឝតម៑)

១០២ = ទ្វាធិកឝត, ទ្វ្យុត្តរឝត
១០៣ = ត្រយោធិកឝត, ត្រ្យុត្តរឝត
១០៤ = ចតុរធិកឝត, ចតុរុត្តរឝត
១០៥ = បញ្ចាធិក ឝត, បញ្ចោត្តរឝត

១០៦ = ឞឌធិកឝត, ឞឌុត្តរឝត
១០៧ = សប្តាធិកឝត,
១០៨ = អឞ្ដាធិកឝត
១០៩ = នវោត្តរឝត
១១៩ = ឯកោនវិំឝត្យុត្តរ ឝត

---

១ ឯកឝត ដែលប្រែថា ១០១ នេះ មានប្រើផងពេល ព្រោះគេអែងក្រែងច្រឡំនឹង ១០០ តែដែលអាចប្រើទៅបានខ្លះនោះ ដោយគតនេះ បើមិនបាច់មាន ឯក ផ្សំជាមួយ ក៏គង់គេអាចដឹងថា ១០១; បើតាំងពី២ ឡើងទៅ ទើបត្រូវឲ្យមានសំខ្យាណាយផ្សំជាមួយជាដរាប ។

២ សត្ត ឧត្តរ នឹង អធិក ទាំងពីរនេះ ត្រូវដាក់ក្នុងចន្លោះនៃសំខ្យាចំនួនពាយ នឹងចំនួន រយ គ្រប់កន្លែងបាន តែត្រូវពិនិត្យមើលកន្លែងណាគួរផ្សំដោយ ឧត្តរ កន្លែងណាគួរផ្សំដោយ អធិក ដើម្បីឲ្យស្រួលក្នុងការសរសេរ និងការអាន ។ ដល់ចំនួន ពាន់ ក៏មានទំនងផ្សំដូចគ្នា ។

១២០ = វីសត្យុត្តរសត
១៣០ = ត្រឹសុត្តរសត
១៣៩ = ឯកោនចត្តាឡីសធិកសត
១៤០ = ចត្តាឡីសធិកសត
១៥០ = បញ្ញាសធិកសត
១៦០ = សដ្ឋ្យធិកសត
១៧០ = សត្តត្យធិកសត
១៨០ = អសីត្យធិកសត
១៩០ = នវុត្យុត្តរសត
២០០ = ទ្វិសត
២០១ = ឯកាធិកទ្វិសត
២០៩ = នវោត្តរទ្វិ សត
២៨៨ = អដ្ឋាសីត្យុត្តរទ្វិសត
៣០០ = ត្រិសត
៣៧២ = ទ្វិសត្តត្យុត្តរទ្វិសត
៤០០ = ចតុ:សត
៤៨០ = អសីត្យុត្តរចតុ:សត
៥០០ = បញ្ចសត

៦០០ = ឆដ៏សត
៦២១ — ឯកវីសត្យុត្តរឆដ៏សត
៧០០ = សត្តសត
៧៧៧ = សត្តាធិកសត្តត្យុត្តរ-
សត្តសត ឬ សត្តសត្ត-
ត្យុត្តរសត្តសត
៨០០ = អដ្ឋសត
៩០០ = នវសត
៩០៥ = បញ្ចុត្តរនវសត
១០០០ = សហស្ស
១០០១ = ឯកោត្តរសហស្ស
១០១៧ = សត្តទសោត្តរសហ-
ស្ស
១០៥១ = ឯកបញ្ញាសធិកស-
ហស្ស
១២០០ = ទ្វិសតោត្តរសហស្ស
១២៥៤ = ចតុ:បញ្ញាសទុត្តរទ្វិ:-
សតាធិកសហស្ស

១៩៣៦ = ឆត្តឹសុត្តរនវសតា-ធិកសហស្ស

២០០០ = ទ្វិសហស្ស

២៤០០ = ចតុសតោត្តរទ្វិសហស្ស

២៤៧៩ = ឯកោនាសីត្យុត្តរចតុ-សតាធិកទ្វិសហស្ស

៩០០០ = នវសហស្ស

៩៩៩៩ = ឯកោនសតុត្តរនវសតា-ធិកនវសហស្ស ឬ នវនវុត្យុត្តរនវសតាធិ-កនវសហស្ស

១០.០០០= អយុត

៣. តាំងពីចំនួន ១០,០០០ ដល់ ១០០,០០០ នោះ គេយក ទសសហស្ស “១ ពាន់ដប់ដង” ទុកជាបទដើម ហើយយកសំខ្យាចំនួនតិច ទៅផ្សំទឹង ទសសហស្ស មិនមែនផ្សំទឹង អយុត ឡើយ ដរាបដល់ចំនួន សែន ដែលហៅថា លក្ស ដូចមានតទៅដោយសង្ខេបនេះ:

១០.០០០ = ទសសហស្ស

១២.០០០ = ទ្វាទសសហស្ស

១៧.២០០ = ទ្វិសតោត្តរសត្តទស-សហស្ស

២០.០០០ = វីសតិសហស្ស

២០.២០០ = ទ្វិសតោត្តរវីសតិ-សហស្ស

២៤.០០០ = ចតុវីសតិសហស្ស

៣០.៥០០ = បញ្ចសតោត្តរតឹ-សតិសហស្ស

៤០.០០០ = ចត្តាលីសតិសហស្ស

៥០.០៧០ = សត្តត្យុត្តរបញ្ញា-សតិសហស្ស

៦០.០០០ = សដ្ឋិសហស្ស

៧០.០០០ = សប្តតិសហស្ស   ៩០.០០០ = នវុតិសហស្ស

៨០.០០០ = អសីតិសហស្ស   ១០០.០០០ = លក្ស

៤. វិធីផ្សំ ឬ គុណ សំខ្យាសព្ទឲ្យមានចំនួនច្រើនឡើងនោះមាន ២ យ៉ាង គឺ:

ក) ធ្វើឲ្យរួមគ្នាជាបទសមាសដូចខាងលើនេះ:

១) ឲ្យនៅជាបទរាយដោយឡែកពីគ្នា ដោយប្រកបផ្សំនឹងវិភត្តិកល់បទតាមសមគួរដល់លិង្គនឹងវចន ឧ. ទ្វេ សតេ, "២០០"; ត្រីណិ សតានិ, "៣០០"; ចត្តារិ សតានិ, "៤០០"; ទ្វេ សហស្សេ, "២.០០០"; ត្រីណិ សហស្សានិ, "៣០០០" ។ល។ បើសំខ្យាសព្ទនោះ មានចំនួនរាយ តាំងពី១ដល់៩ខ្ទះ មានចំនួន ១០, ២០, ៣០, ជាដើមខ្ទះ ផ្សំជាមួយគ្នានឹងសំខ្យាសព្ទដែលមានចំនួន ១០០ ខ្ទះ ១.០០០ ខ្ទះ ដើម្បីឲ្យកើតចំនួនច្រើនឡើងនោះត្រូវឲ្យប្រកបនិបាត-សព្ទ ច ដែលប្រែថា "ផង" ក្នុងប្រយោគនៃសំខ្យាសព្ទទាំងនោះ ត្រង់កន្លែងដែលគួរប្រកប ដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំចំនួន ឧ. នវសត្តតិ សតំ ច "៧៩ផង១០០ផង" = ១៧៩; ទ្វាសីតិ-ត្រីណិ ច សតានិ "៨២ ផង៣០០ផង" = ៣៨២; បតាតិកិសំ តិស្សុតិ-គីតិកិត្តាកម្ពុំ ច "ដោយពលប្រើជើងទាំងឡាយ ៨០ បីដងផង ២ ផង= ២៤២ (៣ × ៨០ + ២ = ២៤២) នវ ឧតំ ច " ៩ ផង ១០០

ផង" = ១០៩.; ចតុរាសីតិ នវ ច សតានិ "៨៤ ផង ៩០០ ផង" = ៩៨៤; បញ្ចវីសតិ នវ ច សតានិ ត្រីណិ ច សហស្សាណិ, "២៥ ផង ៩០០ ផង ៣.០០០ផង" = ៣.៩២៥; ទស ច សហស្សាណ្យដ្ឋ ច សតានេ្យកសដ្ឋិ "១០.០០០ផង ៨០០ផង ៦១ ផង" = ១០.៨៦១ ។ល។

បូរណសំខ្យា

(៩៤) បូរណសំខ្យានេះ ដែលបានអធិប្បាយខ្លះហើយត្រង់លេខ ៥៥ ជាសំខ្យាក្លាយមកពីប្រកតិសំខ្យាគប់អន្ទើទាំងអស់ វៀរលែងតែត្រង់វិ មួយចេញ ដោយអាស្រ័យទីងប្រត្យយខ្លះ មិនអាស្រ័យទីងប្រត្យយខ្លះ ដូចមានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងខាងមុខ

១ វិធីរាប់បូរណសំខ្យា តាំងពីទី ១ ដល់ទី ១០

បឋម	ប្រថម	ទី ១	ឬ	ជាដំបូង
ទុតិយ	ទ្វិទិយ	"	"	គំរប់ ២
តតិយ	ត្រិតិយ	"	"	" ៣
ចតុត្ថ	ចតុថ	"	"	" ៤
បញ្ចម	បញ្ចម	"	"	" ៥

षष्ठ	ឞឞ្ឋ	ទី	ឬ	គំរប់ ៦
सप्तम	សប្តម	"	"	" ៧
अष्टम	អឞ្តម	"	"	" ៨
नवम	នវម	"	"	" ៩
दशम	ទឝម	"	"	" ១០

២ វិធីរាប់បូរណសំខ្យា តាំងពីទី ១១ ដល់ទី ១៩

एकादश	ឯកាទឝ	ទី	ឬ	គំរប់ ១១
द्वादश	ទ្វាទឝ	"	"	" ១២
त्रयोदश	ត្រយោទឝ	"	"	" ១៣
चतुर्दश	ចតុទ៌្ឝ	"	"	" ១៤
पञ्चदश	បញ្ចទឝ	"	"	" ១៥
षोडश	ឞោឌឝ	"	"	" ១៦
सप्तदश	សប្តទឝ	"	"	" ១៧
अष्टदश	អឞ្តទឝ	"	"	" ១៨
नवदश	នវទឝ	"	"	" ១៩
ऊनविंशतितम	ឩនវឹឝតិតម			

៣ វិធីរាប់បូរណសំខ្យា[១] តាំងពីទី ២០ ដល់ ៩៩

विंशतितम	វីសតិតម	ទី ឬ គំរប់ ២០
विंश	វីស	
एकविंश	ឯកវីស	" " " ២១
द्वाविंश	ទ្វាវីស	" " " ២២
नवविंश	នវវីស	" " " ២៩
ऊनत्रिंशत्तम	ឩនត្រឹសត្តម	
त्रिंशत्तम	ត្រឹសត្តម	" " " ៣០
त्रिंश	ត្រឹស	
त्रयस्त्रिंश	តេយស្ត្រឹស	" " " ៣៣
नवत्रिंश	នវត្រឹស	" " " ៣៩
ऊनचत्वारिंशत्तम	ឩនចត្តារីសត្តម	
चत्वारिंशत्तम	ចត្តារីសត្តម	" " " ៤០
चत्वारिंश	ចត្តារីស	
एकचत्वारिंश	ឯកចត្តារីស	" " " ៤១

---

១ វិធីរាប់បូរណសំខ្យានេះ មិនបានរៀបរៀងឲ្យរកូរហែដោយសព្វគ្រប់ទេ រៀករៀងក្នុងទីនេះដោយអន្លើ, ល្មមតែអ្នកសិក្សាសង្កេតទៅអាចយល់ អាចរាប់ដោយខ្លួនឯងបានដោយសព្វគ្រប់ ។

अष्टचत्वारिंश	អឞ្ដចត្វារឹំឝ	ទី	ឞុ	តំរប់	៤៨
नवचत्वारिंश	នវចត្វារឹំឝ	"	"	"	៤៩
ऊनपञ्चाशत्तम	ឩនបញ្ចាឝត្តម				
पञ्चाशत्तम	បញ្ចាឝត្តម	"	"	"	៥០
पञ्चाश	បញ្ចាឝ				
षष्टितम	ឞឞ្ដិតម	"	"	"	៦០
एकषष्ट	ឯកឞឞ្ដ	"	"	"	៦១
चतुःषष्ट	ចតុះឞឞ្ដ	"	"	"	៦៤
सप्ततितम	សប្តតិតម	"	"	"	៧០
चतुःसप्तत	ចតុះសប្តត	"	"	"	៧៤
अशीतितम	អឝីតិតម	"	"	"	៨០
एकाशीत	ឯកាឝីត	"	"	"	៨១
नवाशीत	នវាឝីត	"	"	"	៨៩
नवतितम	នវតិតម	"	"	"	៩០
चतुर्णवत	ចតុណ៌វត	"	"	"	៩៤
नवनवत	នវនវត	"	"	"	៩៩

៤ វិធីរាប់បូរណ៍សំខ្យា តាំងពីទី ១០០ ឡើងទៅ

शततम	សតតម	ទី	ឬ	តំរប់	១០០
एकशत	ឯកសត(១)	"	"	"	១០១
नवशत	នវសត	"	"	"	១០៩
दशशत	ទសសត	"	"	"	១១០
त्रिंशशत	វីសសត	"	"	"	១២០
नवसप्ततशत	នវសប្តតសត	"	"	"	១៧៩
द्विशततम	ទ្វិសតតម	"	"	"	២០០
त्रिशततम	ត្រិសតតម	"	"	"	៣០០
षडशीतत्रिशत	ទ្យសីតត្រិសត	"	"	"	៣៨៦
चतुःशततम	ចតុះសតតម	"	"	"	៤០០
षट्शततम	ឞដ៑សតតម	"	"	"	៦០០
अष्टशततम	អឞ្ដសតតម	"	"	"	៨០០
नवशततम	នវសតតម	"	"	"	៩០០
सहस्रतम	សហស្រតម	"	"	"	១.០០០

---

១ សំខ្យាសព្ទ ដែលជាចំនួនរាយ ផ្សំនឹងចំនួន រយ, ពាន់ បើយក អធិក ឬ ឧត្តរ មកប្រកប ត្រង់ចន្លោះកណ្ដាល ដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំចំនួន ជាការប្រពៃ ដូចបានពន្យល់ម្ដងហើយខាងប៉ែកប្រកតិសំខ្យា ។

៙ ក្ដីស្នេហ៍នេះនឹងប្រៀបឧបមា បីដូចមច្ឆាពឹងសាគរ
បើទឹកត្រជាក់ស្ង័គ្រស្ងោះសរ នឹងគរទាល់ផុតរលត់ជន្ម ៗ
បើទឹកនោះក្ដៅពុំត្រជាក់ សត្វដែលសំណាក់កើតទុក្ខធ្ងន់
មិនមានសប្បាយកាយទោរទន់ ស្រពោនស្រពន់គ្រប់វេលា ៗ

សេចក្ដីសំរើបមិនដែលស្រស់ បេះតែក្រៀមក្រស់ក្រំគ្រប់គ្រា
ជួបក្រហាក់បានក្បន្ទំយា នេះថែមវេទនាជាបីទ្រយ ៗ
ប្រះប្រាណដេកទៅតែឯកា ឈោងចាប់ក្រមាយកមកហើយ
លាតលាដណ្ដប់ទុក្ខគ្រាន់ស្បើយ កូនស្រីនៅឡើយបងចាំបាន ៗ
មិនមានប្រែប្រួលចំឡែកសោះ ចំពោះជាកូនកែវកល្យាណ
ដេចហើយស្បើយទុក្ខពីក្នុងប្រាណ ចាប់បានថ្ងៃច័ន្ទកាន់ចេបទៀត ៗ
ក្លៀងកំងតាំងថែមទុក្ខជាប៉ី ទឹកថ្លៃទ្រូងរែងរឹងបង្អៀត
ទុក្ខមួយដែលបងចំឈួបៈថ្មៀត មានទៀតឲ្យថ្ងៃឈឺចិត្តផ្សា ៗ
កែវអើយខ្លួនបងពេញហៅខុស ដោយសារជាប្រុសលោកតណ្ហា
ត្រង់ណោះនេះតាមតែមេត្តា ទោសានុទោសប្រណីអើយ ៗ

៙ អក្ខរាគោមយង់អគ្គអក្ខរេត ប្ដូរកាយក្លាយកេទកងចិន្តា
កាលដើមជាស្វិបូរដីភ៉ា ទឹកជាស៊ូស្ងាប់ដូបអន្ទៃ ៗ
មិនខ្លាចទៅក្រុងចមយក្ស នេះពេញហៅជាក្លាចិត្តមុត

ខ្លួនយើងៗប្រៀបដូចអន្ទង ខ្លួនប្អូនវិសុទ្ធដូចឧសា ។
ស្រឡាញ់ប្រាកដដូចពាក្យស្តី មិនប្រែចិត្តខ្ចីដូចកល្យាណ៍
ទឹងទៀងប្រាកដដូចសញ្ញា ទឹកចា មិនឲ្យក្តៅអប្រិយ ។
ខ្លួនយើងជាប្រុសមែនពិតហើយ តែរអើយតែចិត្តដូចក្រទី
មិនឲ្យមានពីរៈទេប្អូនស្រី សេចក្តីដូចប្អូនផ្តាំបងថា ។
ឲ្យខំរក្សាសីលសត្យញាណ កុំមានសេចក្តីទឹកកក្ខ
យើងសោកយើងចាំដូចសញ្ញា កនិដ្ឋាបែរចិត្តពុំទៀងត្រង់ ។
ឱ នុ ព្រះសុរិយាអស្តង្គត ទៀបនុគប្រាំងជ្រុងសុមេរ
បំព្រាងស្នេះទៅក្តីថ្លា សត្វសត្វសកុណាវិលទ្រនំ ។
ត្រឡប់ងងឹតសព្វទិសទី ទៀបខ្នងគេរីព្រលប់ធំ
សកុណាចាកព្រៃវិលទ្រនំ ភមរចាកបង់ក្របកេសរ ។
ចតុប្បាទទ្វេបាទចាកវាលបឹង ភមរទ្រហឹងសំឡេងខ្ទរ
ដំរេកត្រេកត្រែះហើយសាទរ សត្វក់ត្រេកអរត្រូសប្បាយ ។
តាកព្រោងប្រុះផ្ទុះរហាស៍ អស់ទាំងមនុស្សម្នាសុខក្នុងកាយ
ឃ្លាតគូប្តូបគូមិនមានឆ្ងាយ តែប្រាណឯកាយឯកោទៅ ។
កំព្រាវេទនាសែនរំខាន ហើយថែមទាំងមានសេចក្តីក្តៅ
ម៉ោងមួយរៀមព្រួយទឹកដល់ពោះ ឱ ថ្មារនេះទៅឬទៅណា ។

ប្ដីមួយប្អូនទៅកន្ទង់ណេក ទល់ទុក្ខវេកឧបេក្ខា
ទឹកភ្នែករៀមប្ដីស្ងៀមប្ដីបោ ប្ដីមាននរណានាំនិយាយ ៗ
ប្ដីមួយមានមិត្តនិត្យនៅផង ចំពោះសោសង់លេងសប្បាយ
ភ្ជាំងក្មេចក្ដីស្ម័គ្រកក់កយមាយ ថ្ងៃអើយរៀមអួលអន់ទុក ៗ
ប្ដីប្អូនគិតដែរតែយ៉ាងស្បើយ ធើយៗ ពុំផ្ដិតពីចិន្ដា +
ថ្ពារនេះរៀមចង់យល់កញ្ញា ឲ្យដូរទុក្ខាណាប្អូនអើយ ៗ
ទៀបម៉ោងពីរបង់តាំងរៃតក្ក សៀតចុកចិន្ដាមិនមានស្បើយ
រៀមត្រូកទឹកណាស់ណាន្ទួនអើយ វិវានឥតស្បើយអំពល់ចិត្ត ៗ
ឈឺទៀបលេងកន្ទុរា ណែនខ្សាចក្ដៅផ្សាចិន្ដាផ្ដិត
សែនជ្ជួលក្ដួលណាស់អំពល់គិត រៀមអាណិតទឹកភ្នែកណាតកនិដ្ឋា ៗ
រឹងឆ្អប់តែផ្អែតសែនអួលអាក់ រែងរងាត្រជាក់តែឯកា
ទោរទន់ស្រពន់អស់កាយា រៀមកំព្រាសែនរងាសញ្ញប់គិត ៗ
ទឹកណាស់តែខ្វល់ត់តឧបមា ចុកសៀតឧរាដេកមិនលក់
យប់ស្ងាត់សត្វស្ងៀមរៀមរៃតក្ក គិតគ្រប់ទៅទុក្ខពល់វេលា ៗ
លុះដល់ម៉ោងបីចិត្តបង់ព្រួច ទឹងទៅមិនរួចបើទេវតា
ទឹងបានបីបមជួមស្ងួនភ្ញា ឲ្យអស់ចិន្ដាណាប្អូនអើយ ៗ
អនិច្ចាវេទនាតែឯកអង្គ នៅកន្ទង់ដំណេកវិវេកផ្សា –

សង្ស័យអាល័យគិតសង្សារ លុះដល់វេលាទៀបព្រឹកព្រាង ។
ប្រះប្រាណកេះកើយតែខ្នើយខ្នល់ ហាក់ប្រែកផល់ផល់ខ្នើយភ្ញាង
រើបើតចួបផិតស្មានទួនទាង ភ្ញាភ្ញាក់ដឹងផាក់ភ្ញាក់ចិត្តា ។
ឱអញមមើអើដល់ម្ល៉េះ ពុំគួរដូចបះខ្សឿយទេត្តា
ដល់ជាក្រសោបឱបប្រាក ខ្នើយឱបស្មានថាជាថ្ងៃបង ។
កម្មអើយកើតទុក្ខក្តង់គ្រានេះ ពុំមានរបះសេចក្តីមិន ~
អំពល់ហើយខ្វល់សល់កន្ទង់ បើម្ល៉េះព្រានបង់ទឹងស្បើយទុក្ខ ។
បើប្អូនខ្ទឹមខ្ញុំមានមេត្តា ស្នេហាស្រឡាញ់ទៅមុខ
ឲ្យបងអ្នកបានស្បើយហ្វើយទុក្ខ ទៅមុខគង់ទឹងសំរេចការ ។
នេះហើយជាការក្តីសុខុម ចូរម្ចុំនាងគិតកែប្រាញ់
លៃលកមកឲ្យបងស្នេហា កន្លៃ:ខះណាព្រលឹងអើយ ។
អនិច្ចាចិត្តអើយអើដល់ម្ល៉េះ ដូច្នេះដាវិតឃើញជាក្សយ
ព្រោះដ្បិតសង្សារសែនសង្ស័យ កែវថ្លៃចូរស្តាប់បងថ្លែងទុក្ខ ។
ព្ត្ធះហើយថែមទាំងក្តៀងធំ ឱភក្រៀមក្រិសមសៀតពុក
ដ្បិតបានដោយខ្ញុំមិនជួនមុខ កើតទុក្ខកម្សៀប្រៀបពុំបាន ។
ទេះគឺជាកម្មផងខ្ញុំហើយ កែវអើយដូចក្នុសង្កត់ប្រាណ
ទឹងគិតដូចម្តេចក៏មិនបាន រំខានចិត្តណាស់មាសបងអើយ ។

សព្វថ្ងៃកើតទុក្ខមុខក្រៀមក្រស់ គ្មានស្រេបគ្មានស្រស់ស្រួលត្រង់ណា
សើចលេងតែមាត់ចិត្តខ្លោចផ្សា ទុក្ខកង្វល់ណែនស្មើរថ្លោយ ៗ
រូបនេះដល់នោះមកថ្មី ៗ ជួបជួល់ពីរបីមិនមានស្បើយ
វេហាវេហាលចិត្តណាស់ហើយ កម្មអើយពៀរព្រេងអីដល់ម្ល៉េះ ៗ
កាលបានឃើញមុខមួយវេលា ចិត្តអើយខ្លោចផ្សាទ្រូងស្មើរប្រេះ
នេត្តសែនខ្វល់ចិត្តអីម្ល៉េះ កាន់តែជួច្នេះទប់ពុំបាន ៗ
សព្វថ្ងៃខ្លួនបងដូចសមុទ្រ មៀងមើលងងឹតមិនយល់ត្រើយ
មួយឆ្នាំជួបមួយថ្ងៃឃ្លាតវិញហើយ ម្ល៉េះសមកន្ដើយបង់អាសារ ៗ

១ អនិច្ចាទុក្ខព្រួយព្រោះក្ដីអាល័យ
កាត់ថ្លៃខំតែកែស្នេហ៍ក្នុងហទ័យ
ព្រួយគិតរែតពុំស្បើយល្ហើយដល់មួយថ្ងៃ
តែងសង្រេងតែងសង្រែក្ដីអាងខ្នង ៗ
បងរំឮកដល់ប្អូនស្ងួនកល្យាណ៍
លុះវេលាជាទីងហៀបទៀបព្រឹកព្រាង
ស្ដាប់សព្ទសត្វយំទៅដោយយ៉ាង
ទៀបទីងស្វាងហើយទើបសត្វយំឆ្ងាស់ធ្ងើយ ៗ

(៩៥) សេចក្ដីពន្យល់ក្នុងបូណាំសំខ្យា

១ អំពីប្រត្យយ បូណាំសំខ្យាមានប្រត្យយ ៤ គឺ ម, តីយ, ថ នឹង តម; ត្រង់ទី ១, ទី ៥, ទី ៧, ទី ៨, ទី ៩ នឹង ទី ១០ ប្រកបដោយប្រត្យយ ម; ទី ២ នឹងទី ៣ ប្រកបដោយប្រត្យយ តីយ។ ទី ៤ នឹង ទី ៦ ប្រកបដោយប្រត្យយ ថ; តាំងពីទី ១១ ដល់ទី ១៩ ឥតមានប្រត្យយឡើយ វៀរលែងតែទី ១៩ នោះ ដែលកើតពីប្រកូតិសំខ្យា ឩនវីសតិ នោះត្រូវប្រកបដោយប្រត្យយ តម ជាឩនវីសតិតម ក្រៅពីនោះតាំងពី ២០ ឡើងទៅ រហូតដល់ រយ, ពាន់ មានប្រកបដោយប្រត្យយខ្លះ មិនប្រកបដោយប្រត្យយខ្លះ បើប្រកបដោយប្រត្យយ ចំពោះតែប្រត្យយ តម ១ ប៉ុណ្ណោះ ដូចបានពោលទុកក្នុងខាងលើជាបែបរួចមកហើយ ។

២. អំពីលិង្គ បូណាំសំខ្យាទាំងអស់ជា គ.ស.ត្រៃលិង្គ ។ របៀប បូណាំសំខ្យាដែលបានចារិកទុកខាងដើម សុទ្ធតែជា អកាពន្ត បុំ. នឹង នបុំ.; ត្រង់ទី ១, ទី ២, ទី ៣ បើជាស្ត្រី. ជាអាកាពន្ត : ប្រថមា, ទុតិយា, តតិយា – តាំងពីទី ៤ ឡើងទៅ ជាឦកាពន្ត : ចតុថី, បញ្ចមី, ។ល។ ឯកាទសី, ទ្វាទសី ។ល។ សហស្រតមី ។

៣. អំពីសព្ទប្លែកដែលមានសេចក្ដីដូចគ្នានឹងប្រថម ចតុត្ថ

ត្រង់ប្រថម ប្រែថា "ប្រថម, ជាដំបូង" មានសព្ទ ២ ដោយឡែក គឺ បូវ៌ "ជាខាងដើម, ជាមុន" អាទ្យ "ជាខាងដើម" ដែលអាចប្រើផ្លាស់ប្ដូរគ្នានឹងប្រថម បានសេចក្ដីដូចគ្នា បើជាស្ត្រី. ជាអាកាពន្ត: បូវ៌ា, អាទ្យា; ត្រង់ចតុត្ថ "ទី ៤" គេអាចធ្វើជា តុរីយ ឬ តុរ្យ ប្រែថាទី ៤ ដូចគ្នា តែបើជាស្ត្រី. ទៅជាអាកាពន្ត : តុរីយា តុរ្យា ។

៤. អំពីវិធីបំបែក

បណ្ដាបូរណសំខ្យាទាំងអស់, សព្ទណាជាអកាពន្ត បុំ. នឹង នបុំ. ត្រូវបំបែកដូច ទេវ នឹង ចិត្ត (ម.ល.៥៩) សព្ទណា ជាអាកាពន្តស្ត្រី. ត្រូវបំបែកដូច កថា (ម.ល.៦០); សព្ទណា ជាឦកាពន្តស្ត្រី. ត្រូវបំបែកដូច ទេវី (ម.ល.៦១)

សំខ្យាសព្ទក្លាយ

(៩៦) ដែលហៅថា សំខ្យាសព្ទក្លាយ គឺសំខ្យាសព្ទ មានភាពរបស់ខ្លួនមិនតាំងនៅជាប្រក្រតី ឬ មានវិធីប្រើមិនតាំងនៅតាមធម្មតា (៨៥-៩៥) អាចក្លាយទៅជាកិរិយាវិសេសណ ឬ ជាបទផ្សេងៗដោយអាស្រ័យនឹងប្រត្យយខ្លះ ទេខ្លះ ដូចមានដោយសង្ខេបតទៅនេះ:

១. ជាកិរិយាវិសេសណ (គ្មានប្រត្យយ) សំដែងពី ចំនួន, លើក, ដង, គ្រា: ទ្វិស៑, ការ: ២ ដង ឬ អស់ការ: ២ ដង; ត្រិស៑, ៣ ដង; ចតុរ៑, ៤ ដង (បើតែ ១ ដង ជា សក្ឫត៑, ការ:ម្ដង ឬ អស់ការ:ម្ដង)

២. ជាកិរិយាវិសេសណ ដោយអាស្រ័យនឹងបច្ច័យ ធា, គសោ សំដែងពីភាគ, ចំណែកៈ ឯកធា, ទ្វិធា, ត្រិធា, ចតុធា, បញ្ចធា(១) ។ ល ។ ឯកគសោ, ទ្វិគសោ, ត្រិគសោ(១) ។ ល ។ (ម. ល. ៨៤. ត្រង់ ៥)

៣. មាននាមសព្ទខ្លះ កើតអំពីសំខ្យាសព្ទ ២ – ៣ អទ្វី (ប្រែថា ប្រជុំ....) ជានាមសព្ទគេត្រូវការប្រើដោយច្រើនៈ ទ្វយ, នបុំ. "ប្រជុំពីរ, គូ;" ត្រយ. នបុំ. ត្រយី, ស្ត្រី. "ប្រជុំបី"; ចតុក្កយ, នបុំ. "ប្រជុំបួន"; បង្ក្តិ ឬ បង្ក្តិ, ស្ត្រី. "ប្រជុំប្រាំ"; ទគតិ, ស្ត្រី ឬ ទគតយ(២), នបុំ. "ប្រជុំដប់" ។

៤. សំខ្យាសព្ទខ្លះ ផ្សំរួមជាមួយនឹងនាមសព្ទ កើតទៅបទសមាសដូច្នេះ:

ក) សំខ្យានាមសព្ទជាបទខាងចុង ប្រាប់ចំនួននាមសព្ទជាបទខាងដើម រួមជាបទ ឆដ្ឋី–តប្បុរិសសមាសៈ វេទ-ត្រយ "ប្រជុំ ៣ នៃវេទ"; រត្ន-ត្រយ, "ប្រជុំ ៣ នៃរតន" ។ ល ។

ខ) សំខ្យាសព្ទជាបទខាងដើម ប្រាប់ចំនួននាមសព្ទជាបទខាងចុង រួមជាបទ ឆដ្ឋី-ពហុព្វីហិសមាស ជា គ. ស. ប្រែថា "មាន"...: ឯកាគ្គោ រថៈ, "រថ មានសេះ ១"; ទ្វិទន្តោ ហត្ថី, "ដំរី មានភ្លុក ២"; ទ្វិគុណា រជ្ជុ, "ខ្សែ មាន ២ ជួន" ។ ល ។

---

១ ក្នុងកច្ចាយនពាលី ជាវិភាគតទ្ធិត ។ ២ នាមសព្ទទាំងនេះ ក្នុងកច្ចាយនពាលី ជា សមូហតទ្ធិត ។

ប្រជុំពាក្យកាព្យ

ភាគទី ៤

របស់គ្រូកិរម្យ អួង

ហ៊ុមព្រៃ មហាតឡ៊ិក

(តមក)

ឆោមក៏ក្រ្តទឹករៀមដៃប្ដី ៗ
ឯរៀមរឹងរឹតចិត្តថែមត្រួត
ដំរួតអាល័យដល់ពីរបី
សែនគុណលានគុណៈទៀតណាថ្លៃ
ម្ដេចពុំប្រណីទ្រូងរៀមផង ៗ
បំណាច់កើតក្នុងខត្តិយវង្ស
ម្ដេចឡើយមិនទ្រង់ជ្រាបទំនង
ពីទុក្ខពីមានក្ដីសៅហ្មង
ពីចិត្តព្រំារង់កម្សល់ថ្ងៃ ៗ
ទុកជីវិតមិត្តមួលមួយ
ជាត្រួយបណ្ដាច់ដួងហឫទ័យ
ពុំគិតស្ដាយជន្មជីវិតក្ស័យ
ទុំថ្ងៃថ្មើមរៀមផ្ញើជន្មបាន ៗ
សព្វថ្ងៃយកព្រះជាទីពឹង
ពំនឹងផ្សងតាមបុណ្យបុរាណ
បំណាច់ព្រះទ័យដែលរាប់អាន
ឲ្យបានដូចចិត្តគិតប្រាថ្នា ៗ

កនិដ្ឋាចិន្តាឈ្វេងដូចម្តេច
ឬភ្លេចបន្ទូលដែលសញ្ញា
ជាមួយនឹងព្រះជាជេដ្ឋា
សច្ចាគ្រប់សព្វឥតចន្លោះ ៗ

ស្ងួនអើយបើកស្នាយើងមាន
គង់តែនឹងបានជាស្មានស្មោះ
មិនមានខ្វៃប្រែទៅណាសោះ
ដូចគលរបស់ក្នុងលំនៅ ៗ

ខំរៀបរក្សាគិតថែទាំ
ប្រុងចាំកាលណានឹងបាត់ទៅ
ដូចគលកនិដ្ឋាថ្លៃឆោមឆៅ
ចាំព្រះទ័យនៅមិនភ្លេចឡើយ ៗ

បើបានមកដល់សូមមេត្តា
ឥតបសាក៏កុំកន្តើយ
ឲ្យឆានរៀមរក្សាអ្នកបានស្បើយ
ថ្ងើមអើយអាសូរចិត្តរៀមផង ៗ

បំណាច់បានមកប្រសព្វគ្នា
កុំឲ្យកំព្រាពេកឡើយហោង

សូមស៊ូជីវិតជាមួយផង
ថ្ងៃបងសូមមាសមានមេត្តា ។
ឲ្យបានដំណឹងដល់រៀមក្បែ
ដែលជាប់ជំពាក់ដោយតណ្ហា
ក្ដៅក្ដួលរំជួលក្នុងឧរា
នេត្រាហូរល្ហងស្ទើរទឹកក្ស័យ ។
ក្សត្រីមិនទតមករៀមសោះ
ចរបុះអស្សប្ទ្វ៍បើកឃ្លាឃ្លៃ
នេត្រារៀមក្បែរព្រៃ
ក្សត្រីលុះផុតវេលានោះ ។
វិលឡើងមកឯលំនៅវិញ
ទ្រូងម្ចេញតែម្នាក់ឯងម៉ងម៉ោះ
មិនគួរទឹងកាត់ព្រះទ័យសោះ
គេចដោះចោលរៀមគ្មានសង្ស័យ ។
មាំនបំរើតីលោកធុរមា
ហៅរៀមនេះណាវេលាថ្ងៃ
ពុធពីរដណ្ដប់ខែជេស្ឋនៃ
ហើយលោកប្រាស្រ័យប្រើកជការ ។

ថ្ងៃមុនមានចុតហ្មាយ ១ ច្បាប់
ថ្លែងប្រាប់ទៅថាក្សត្រី
ខានពុំបានទៅហែឡើយនៃ
សេចក្ដីបានសួរទៅរៀមថា ។

ទៅហែឬពុំបានទៅឡើយ
ចុតហ្មាយរៀមធ្វើយតបសព្វសា
បើទ្រង់ខានទៅដូច្នោះណា
ជេដ្ឋាក៏ពុំបានទៅដែរ ។

លុះដល់ស្ដេចយាងដំណើរទៅ
ក្សត្រីធោមធ្លៅហែទៅហើយ
ខុសទឹងសញ្ញាដែលធ្ងុះធ្ងើយ
ធ្ងើមអើយរៀមថប់គ្រប់ប្រការ ។

រៀមឃើញកនិដ្ឋាយាត្រាត្ពោះ
ចរចុះអស្សប្រុទ្ធ៍វេលាណា
. . . .
. . . . ។

ថាឲ្យទៅចំរើនពន្លស្រប
ឲ្យទៅក្នុងថ្ងៃនោះឯងណា

ឯរៀមពុំហ៊ានប្រកែកថា
ដោយសារខ្លួនតូចទាបយសស័ក្តិ ។
ចេញដើរទៅចំរឿនពន្ធស្រូវ
តាមផ្លូវទៅចិត្តគិតអួលអាក់
នឹកដល់កនិដ្ឋាថ្លាវល័ក្ខណ៍
កើតអាក់តើពីព្រោះរឿងអ្វី ។
ទើបទៅពុំមានបន្ទូលប្រាប់
ឲ្យដឹងសារស័ព្ទសព្វសេចក្តី
ស្រាប់តែស្តេចយាងចុះអស្សរី
សំឡឹងព្រះទ័យហាក់ដូចស្បើយ ។
ឬមួយមានមនុស្សទូលញុះញង់
ឲ្យទ្រង់អន់អាក់ខឹងអើយ
ទើបទៅពុំមានបន្ទូលឆ្លើយ
ព្រងើយពុំឲ្យដឹងស័ព្ទសា ។
ខំធ្វើកផការតែទាំងទុក្ខ
ក្តីសុខពុំមានសោះឡើយណា
ចំរឿនបានពីរបីទិវា
ព្ធថាស្តេចយាងមកវាំងវិញ ។

បញ្ឈប់ពន្លកផ្ការនោះទុកស្ទះ
គេបេះមកពីគិតអម្ចេញ
ឲ្យប្អូនទឹងក្រើតសំឡាញ់
ទឹងកាញ់ទូលសួរឲ្យដឹងការ ៗ

ត់ឡូវថាមានគេទូលថ្លែង
ថារៀមនេះឯងចរយាត្រា
សំដៅទៅនៅទឹងកិរិយា
នរណាតើគេទូលក្រើត ៗ

រៀមចង់ឲ្យជាក់ដំណើរនោះ
ឲ្យដឹងចំពោះសព្វសេចក្ដី
ប្អូនយកទិដ្ឋាក្ងែបំភ័យ
ឲ្យរៀមនេះនៃព្រួយរិះគិត ៗ

សព្វថ្ងៃស្លាប់រស់ពុំគិតខ្លួន
លែងតែបានជួនជួបឆោមស្និទ្ធ
ត់ឡូវប្រែថារៀមទ្រុស្ដមិត្ត
កែគិតក្បត់ថ្លៃកទិដ្ឋា ៗ

រៀមនេះត្រង់ណា ស់កុំសង្ស័យ
ទ្រង់ចិត្តនោះខុសទឹងទេវតា

ដោយគូរ់នៅជាសុខសព្វព្រឹក្សា
ភ្ញាក់កាលណា ឃើញនៅមុខទុក្ខបានស្បើយ
តែខ្លួនបងកំព្រាអោឲបតែខ្ទើយ
ឲកម្មអើយធ្ងើកម្មអ្នកវល់ម៉ែះ ។
សារមេត្រីតែងដោយក្តីគិសរង់
ផ្តើមកគ្រង់បង់ឲ្យងឹងពីចិន្តា
ពីចិត្តបងគិតមួយត្រើយដីរ៉
ពុំចង់ឃ្លាឲ្យជាឃ្លាតមួយរាត្រី ។
តែរៀមកាត់ដោយជាតិសត្វកើតគន្ធកម្ម
វេងតែចាំទ្រាំតែទុក្ខជាប្រក្រតី
ខឹងបៀសបាកពីសង្សារៈទោលោកិយ
ទោះប្រុសស្រីវេងដូចគ្នាពល់រុក្ខា ។
ម៉ោងប្រាំបួនខួបចួនគេខ្លួនយាមប្រែប្រាណ
ចិត្តគិតស្មានដូចបានធ្វើមថ្ងៃ
ដោយជាសុខលក់ស៊ិនហួសដល់ថ្ងៃ
ចិត្តគិតថ្ងៃដោយខ្វល់ដល់ក្តីវេទនា ។

បើជឿជាក់ហើយពុំសង្កា
សូមមានអក្ខកតបទៅវិញ ៗ
ទៅណាកែណា រៀមលាទៅ
ធីតាគង់នៅក្យោអគ្គ
ខំប្រឹងព្រះទ័យថ្ងៃផ្ចិតផ្ចង់
ដំរង់ទំរាំរៀមមកវិញ ៗ
រៀមទៅតែប្រាំពីរខែ
មិនហ៊ានយូរយារទេកុំម្ទេញ
អផ្សុកព្រះទ័យដូចម្ដេចមិញ
កុំចេញក្រសាលដោយបឹងបួរ ៗ
ផ្សិតមនុស្សឥឡូវច្រើនអាក្រក់
ករកូតកុហកចិត្តដងដួរ
វានាំបំបែកមិនគិតគួរ
ដោយសារចិត្តដួរហោរសោម៉ានៀ ៗ
វាគិតនាំយកឈ្មោះទៅលក់
សព្វភូមិសព្វស្រុកឲ្យតែបាន
កាសប្រាក់តាយលេងជាកំសាន្ត

៙ អនិច្ចា ព្រះសុរិយា ជិតព្រលប់ ទៀបយប់ភ្លៀងខ្ទរដោកពសុធា
ហ៊ឹងក្អាត់យំឆ្ងងឆ្ងើយគ្នាក់ ប្អូបគូជិតគូស្រស់ស្រើបចិត្ត ។
តែបងរងកម្មទ្រាំតែទុក្ខ គ្មានសុខមុខគួរឲ្យអាណិត
ចង់ស្នេហ៍ប្រែខានពុំបានជិត រែងគិតរឹងកើតតែទុក្ខា ។
រំពឹងរកកល់ខ្វល់ក្នុងចិត្ត ទឹកចង់ឲ្យជិតរួមរក់ស្នា
គិតណាស់អំពល់ខ្វល់ប្រាជ្ញា សែនមហាវិតក្កទុក្ខមិនស្បើយ ។

ឃុខស៊ឹមនោម័យ

រឿងបុរសកំសត់ចេញទៅជួញ

មាននិទានមួយថា មានបុរសកំសត់ម្នាក់ចេញទៅជួញបានមាសប្រាំផែន នាំមកដល់ស្ថានគាត់ហើយ យកមាសនោះទៅកប់ក្រោមជើងជណ្ដើរហើយយកថ្មទឹងកាំបិតដាក់លើ ៗ ឯប្រពន្ធបុរសនោះមានអន្ទករ ឯចៅអន្ទករនោះមកនៅក្រោមផ្ទះ កាលប្ដីឡើងទៅលើផ្ទះហើយ ប្រពន្ធដណ្ដឹងថា ឯងមកពីជួញតើបានអ្វីខ្លះ ៗ ឯប្ដីនោះសោតប្រាប់ប្រពន្ធថា អញបានមាសប្រាំផែន ៗ ប្រពន្ធដណ្ដឹងថា មាសនោះទុកឯណា ៗ ប្ដីប្រាប់ថា អញកប់នៅជើងជណ្ដើរហើយយកថ្មទឹងកាំបិតសង្កត់លើ ៗ ឯអាអន្ទករមេនោះមិញឮហើយ ក៏ទៅកាយយកមាសនៅក្រោមជើងជណ្ដើរបាត់ទៅ ៗ លុះព្រឹកឡើងបុរសនោះទៅមើលកំណប់មាសនោះបាត់ហើយ បុរសនោះថា ឯងអើយអញកប់មាសនេះយប់ពន់វេលាការ ឥតអ្នកឯណាមួយទឹងដឹងផងឡើយ មានតែកាំបិតទឹងថ្មនេះឯង ឥឡូវនេះមាសអញបាត់ អញមិនថានរណាឡើយ អញថាថ្មទឹងកាំបិតនេះឯងលួចមាសអញ ម្ល៉េះហើយពុំអត់ឡើយ ៗ ទើបបុរសនាំទៅប្ដឹងដល់ចៅក្រម ៗ កាត់សេចក្ដីនុះពុំបានឡើយ ទើបបុរសនាំសេចក្ដីនុះទៅដល់សម្ដេចព្រះមហាក្សត្រាធិរាជហើយក្រាបទូលដោយនូវដំណើរថា ទូលព្រះបង្គំកប់មាសប្រាំផែននៅក្រោមជើងជណ្ដើរ ឥតនរណាដឹងឡើយ មានតែថ្មទឹងកាំបិតនេះឯងនៅនោះ ក៏ឥឡូវនេះមាសបាត់ ទូលព្រះបង្គំ

មិនថានរណាឡើយ ថាថ្នឹងកាំបិតនេះឯងល្អមាស ទើបទូលព្រះបង្គំ
នាំថ្នឹងកាំបិតនេះមកក្រាបទូលទ្រង់ព្រះករុណាពិសេស ពុំបោះនឹងព្រះ
ប្រាជ្ញាពិសេសពិចារណាសេចក្ដីនេះហោង ៗ ទើបព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ
ទ្រង់ព្រះចិន្ដាពិចារណាថា សមជាប្រពន្ធបុរសនេះពុំស្លូតឡើយ ហើយ
ព្រះអង្គថា បើដូច្នោះចៅរកខ្ទួបបានមួយមកឱ្យអញ ទើបបុរសនោះរកខ្ទួប
មួយមកថ្វាយ ព្រះអង្គឱ្យកប្រេងអប់ត្រឡប់សឹងគន្ធពិដោរប្រែកក្នុងខ្ទួប
នោះពេញហើយឱ្យបុរសយកទៅគេព្រទុកនៅក្បាលដំណេកឱ្យស្រួលបួល
ទ្រង់ផ្ដាំថាបើប្រេងនេះនៅពេញខ្ទួបដូចដែលនោះ ចៅកុំមកកាន់សំណាក់
អញឡើយ ថាបើប្រេងនេះបាត់សឹមចៅមកប្រាប់អញហោង ៗ ម៉្លោះ
ហើយបុរសនោះយកប្រេងទៅទុកនៅក្បាលដេកយូរបន្តិចកូរ អាអន្ទករ
នោះមិញពាំមករកមេនោះ ៗ ឯមេនោះយល់ប្រេងនោះហើយក៏លាបឱ្យអា
អន្ទករនោះស្រកចុះគន្ធរខ្លួបកូរ បុរសនោះដណ្ដឹងទៅប្រពន្ធថា នាងអើយ
ប្រេងអញទុកនៅនេះតើទៅឯណាបាត់ក៏គន្ធរខ្លួប ៗ ឯមេប្រពន្ធថា អញ
ទៅដឹងឯណា បើអញលាបតើមិនលើបន្ទូរក្បាលអញឬអី ៗ ទើបបុរស
នោះទៅក្រាបទូលព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ ៗ ឱ្យយកអ្នកបំរុំទូវគ្រឿងឱ្យ
កំលេងមហោស្រពហើយឱ្យយកគងទៅប៉ាវប្រាប់អស់មហាជនជងទាំង
ឡាយឱ្យទៅមើលរបាំកុំខានឡើយ ៗ អ្នកឧងទាំងឡាយទៅមើលរបាំនោះ
ច្រើនសឹងពុំមានប្រេងពិដោរលាបឡើយ មានតែអាអន្ទករមេនោះលាប

ប្រេងគន្ធពិដោរធុំហួងឡប់ហើយដើរចូលទៅមើលរបាំក្បូរ ៗ អាមាត្យធំ
គ្រឿងពិដោរអំពីអានោះហើយ ក៏ចាប់នាំមកថ្វាយព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ
ទើបព្រះអង្គមានបន្ទូលដណ្ដឹងថា ប្រេងដែលចៅលាបនេះគឺជារបស់ចៅ
ឯងឬចៅបានពីណា ៗ រីឯចៅនោះសោតតតបឆ្លើយអ្វីទ្រង់ក្រាបទូលព្រះ
មហាក្សត្រាធិរាជឡើយ ស្ងៀមនៅហោង ៗ ទើបព្រះអង្គមានព្រះ
បន្ទូលថា ចៅអើយម្ដេចចៅមិនឆ្លើយមក បើចៅនឹងឆ្លើយថាម៉េច ៗ ចូរ
ចៅឆ្លើយមក ៗ រីចៅនោះសភាពជាចោរមិញ ទីងហោកពុំបានឆ្លើយក្បូរក៏
ឆ្លើយដោយពាក់ហោងថា ទូលព្រះបង្គំពុំបានប្រេងអំពីផ្ទះចៅនេះឯង ៗ
មហាក្សត្រាធិរាជដណ្ដឹងថាបើចៅបានអំពីផ្ទះចៅនេះតើទៅណាឲ្យចៅ ឬ
ចៅយកឯង អានោះថា ប្រពន្ធចៅនេះឲ្យ ទើបព្រះអង្គឲ្យទៅហៅប្រ-
ពន្ធចៅនោះមកដណ្ដឹងសួរ ៗ ឯប្រពន្ធឆ្លើយថា ប្រេងនេះខ្ញុំម្ចាស់ពុំបាន
ឲ្យឡើយ ចៅនេះយកលាបឯង ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា ចៅនេះឯង
លួចមាសហើយលួចទាំងប្រពន្ធចៅផង ដ្បិតកាលចៅមកពីលួចនោះកប់
មាសនៅក្រោមជើងជណ្ដើរហើយចៅស្រដីប្រាប់ប្រពន្ធ អានេះក៏ឮពាក្យ
ចៅស្រដីហើយក៏ទៅកាយយកមាសចៅ ទើបព្រះអង្គបង្គាប់អាអន្ទករថា
ចៅឯងទៅយកមាសមកឲ្យគេ ទើបអានោះទៅយកមាសមកឲ្យម្ចាស់ហើយ
ព្រះអង្គកាត់ឲ្យម្ចាស់នោះឈ្នះ ទើបសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រាធិរាជព្រះអង្គ
បង្គាប់ឲ្យលក់អាចោរប្រុសនឹងមេស្រីនោះដាច់សុរិយបង់ហោង ៗ